

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta životního prostředí
Katedra aplikované geoinformatiky a územního plánování

Průzkumy pro tvorbu vize komunity v Manětíně

Bakalářská práce

Survey for Community Visioning in Manětín

Bachelor work

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. arch. Milan Macoun

Autor:
Jana Syrovátková

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jana Syrovátková

Územní plánování

Název práce

Průzkumy pro Tvorbu vize komunity v Manětíně

Název anglicky

Survey for Community Visioning in Manětín, CZ

Cíle práce

Bakalářská práce je zaměřena na účast veřejnosti v rozhodovacích procesech města Manětín. Cílem je zhodnotit aktuální stav města a občanů účastnit se komunitního plánování, konkrétně projektu Tvorby vize komunity. Zjistit, zda existuje zájem o tento proces, zda je proveditelný. Dalším cílem je analyzovat aktéry, kteří se budou na tomto procesu podílet.

Metodika

V rešerši studentka popíše obecně problematiku zapojování veřejnosti do plánování, jeho podstatu, problémy a přínosy a také popíše základní metody a techniky pro práci s veřejností. Zvláštní důraz bude kladen na metodu Tvorba vize komunity a jeho návaznost na prostorové plánování. V analytické části se v kontextu odborné literatury studentka zaměří na rozbor aktérů případného procesu participace v Manětíně. Po vytipování jednotlivých aktérů bude studentka provádět dílčí rozhovory, které osvětlí připravenost obce na participační proces, ochotu jednotlivých aktérů na něm spolupracovat a podmínky jeho realizace. Součástí vyhodnocení podmínek pro realizaci procesu bude vytvoření SWOT analýzy. Závěrem bude konstatování, jakým způsobem by se mohl proces Tvorby vize komunity v Manětíně realizovat, případně budou popsány a rozebrány faktory, které úspěšnosti takového procesu v Manětíně brání.

Doporučený rozsah práce

40 s. + přílohy

Klíčová slova

sociální zdroje prosperity; strategický plán; udržitelný rozvoj

---

Doporučené zdroje informací

ARNSTEIN, S. A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35, 216-224.

COLLINS, K. a ISON, R. Dare we jump off Arnstein's ladder? Social learning as a new policy paradigm.

Environmental Policy and Governance. 2009, 19(6), 358-373.

MAIER, K. Citizen participation in planning: climbing a ladder? *European Planning Studies*. 2001, 9(6), 707-719.

MAIER, K. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.

NAWRATH, M. (Ed.) *Tvorba vize komunity, příručka pro společné plánování udržitelného rozvoje komunit*. Brno: Nadace Partnerství, 2004.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. arch. Milan Macoun

Garantující pracoviště

Katedra aplikované geoinformatiky a územního plánování

Elektronicky schváleno dne 5. 4. 2017

doc. Ing. Petra Šimová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 4. 2017

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 23. 04. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci "Průzkumy pro tvorbu vize komunity v Manětíně" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25.4.2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. arch. Milanu Macounovi za odborné konzultace a připomínky, kterými mi pomohl při zpracování této bakalářské práce.

Abstrakt

Zapojení veřejnosti je stále populárnější metoda komunikace občanů s vyšší mocí. Stěžejní část mé práce je zaměřena na rozhovorech s předem vytipovanými aktéry, kteří odpovídají na otázky, jak zapojení veřejnosti, tedy participaci, vnímají. Z těchto rozhovorů by mělo vyplynout, zda by metoda tvorby vize komunity byla v Manětíně úspěšně realizována či potenciál této metody je zde malý.

Klíčová slova: sociální zdroje prosperity; strategický plán; udržitelný rozvoj

Summary

Public involvement is an increasingly popular method of communication of citizens with a higher power. The main part of my work is focused on interviews with selected stakeholders who answer questions, how to involve the public, therefore participation of perceive. From these interviews should arise as to whether Community Visioning method was successfully implemented at or the potential of this method here is small.

Keywords: social sources of prosperity, strategic plan, sustainable development

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Cíle práce.....	11
3. Metodika.....	12
4. Teoretická část.....	16
4. 1. Rozdělení participace.....	16
4.1.1. Politická participace.....	16
4.1.2. Občanská participace.....	18
4. 2. Participace shora versus zdola.....	19
4.2.1. Participace shora.....	19
4.2.2. Participace zdola.....	19
4.3. Podstata procesu občanské participace.....	21
4.4. Vhodná míra participace.....	22
4.4.1. Sociální učení.....	22
4.4.2. Žebřík participace podle Sherry R. Arnstein.....	24
4.5. Příležitosti a limity občanské participace.....	27
4.5.1. Příležitosti občanské participace.....	27
4.5.2. Limity občanské participace.....	28
4.5.3. SWOT analýza participačního procesu.....	29
4.6. Techniky zapojení veřejnosti.....	31
4.6.1. Poskytování informací.....	31
4.6.2. Získávání informací od občanů.....	33
4.6.3. Zapojení a konzultace.....	34
4.6.4. Společné plánování a rozhodování.....	35

4.7. Metody zapojení veřejnosti.....	35
4.7.1. Open Space metoda.....	36
4.7.2. Metoda veřejného projednání.....	35
4.7.3. Word Café.....	36
4.7.4. Den otevřených dveří (open House).....	37
4.7.5. Plánování tvorby a obnovy veřejných prostranství.....	37
4.7.6. Panel Expertů.....	37
4.7.7. Focus Group.....	37
4.7.8. Deliberativní hlasování (<i>Deliberative Polling</i>).....	37
4.7.9. Občanská porota.....	38
4.7.10. Kulatý stůl.....	38
4.7.11. Scénáře budoucnosti (<i>Scenario Building Exercise</i>).....	38
4.7.12. Interaktivní výstava.....	38
4.7.13. Pracovní skupina.....	39
4.7.14. Metoda Charrette.....	39
4.7.15. Tvorba vize komunity (TVK)	39
4.7.15.1. Obecné podvědomí o TVK.....	39
4.7.15.2. Charakteristika metody TVK.....	40
4.7.15.3. Vzorový program fóra TVK.....	40
4.7.15.4. Příklady použití metody TVK.....	42
4.8. Aktéři participačního procesu.....	43
4.8.1. Veřejnost.....	43
4.8.2. Aktér.....	44
5. Analytická část.....	47

5.1. Město Manětín.....	47
5.2. Analýza aktérů.....	48
5.3. Výsledky.....	50
5.3.1. Rozbory rozhovorů.....	50
5.3.1.1. Obecné představy o občanské participaci.....	50
5.3.1.2. Zkušenosti aktérů s občanskou participací.....	52
5.3.1.3. Pohledy aktérů na zapojování veřejnosti do participativních procesů v Manětíně.....	54
5.3.1.4. Připravenost občanů Manětína na participační činnost očima aktérů.....	57
5.3.1.5. Chyby, kterých se vedení města dopustilo v pokusech o občanskou participaci v Manětíně.....	59
5.3.1.6. Vnímání důvěry v procesech participace v Manětíně.....	62
5.3.2. Shrnutí.....	65
5.3.2.1. SWOT analýza participace v Manětíně.....	67
6. Diskuse.....	68
7. Závěr.....	69
8. Seznam použité literatury.....	70
9. Seznam použitých obrázků.....	74
10. Seznam příloh.....	65
Příloha č. 1- Rozhovor s Kristýnou Eretovou.....	76
Příloha č. 2 - Rozhovor s Josefem Gilbertem Matuškou.....	78
Příloha č. 3 – Otázky zodpovězené Věrou Janouškovcovou.....	82
Příloha č. 4 - Rozhovor s Evou Vaňkovou.....	84
Příloha č. 5 – Rozhovor s Petrou Kaprovou.....	91

Příloha č. 6 – Rozhovor s Jaroslavem Hruškou.....	96
Příloha č. 7 – Rozhovor s Miroslavou Hruškovou.....	102
Příloha č. 8 – Rozhovor s Ondřejem Fáberou.....	105

1. Úvod

Bakalářskou práci na téma průzkumy pro tvorbu vize komunity v Manětíně jsem se rozhodla vypracovat záměrně z několika důvodů. Jako aktivnímu návštěvníkovi města mi není lhostejné, jak se mohu zapojit či ovlivnit procesy rozhodování a fungování města.

Jak na to všechno? Jak postupovat? Jak si získat přízeň občanů? Proč se zúčastnit? Co od toho čekat? Je to realizovatelné? Bude to úspěšné? Tento proces nabízí spousty otázek. Bohužel neexistuje žádný soupis odborné literatury, který by stanovil jeden přesný a jasný postup, kterým tento proces realizovat.

V mnoha městech byl proces tvorby vize komunity úspěšný, nebo úspěšně započat. Já se pokusím tento proces aplikovat na město Manětín, aby měli všichni obyvatelé města stejné právo účastnit se rozhodovacích procesů při tvorbě důležitých plánů. Jak už definoval demokracii americký prezident Abraham Lincoln ve svém Gettysburském projevu v roce 1863, jako „*vládu lidu, skrze lid a pro lid.*“, (převzato z Agora CE) tak já vnímám tento proces komunitního plánování.

Participace občanů na rozvoji města je jedním z předpokladů demokracie, který má vliv na kvalitu života v obci. Proto je participativní proces důležitý hned z několika důvodů. Aby samospráva obce porozuměla potřebám obyvatel a aby získala zpětnou vazbu od občanů k záměrům, které se jich dotýkají. V oblastech, kde nejsou žádné společenské vazby a spjatost s místem, tento proces nabízí budování komunity a interakce občanů. Účast na těchto procesech se lidé obohacují o dovednosti, které zahrnují budování vztahů a následné spolupráce na rozvoji obce. „*V dnešním dynamicky se proměňujícím prostředí, vystaveném množství vnějších šoků, participace posiluje odolnost města a je základní podmínkou pro jeho udržitelný rozvoj.*“ (IPR Praha, 2016)

2. Cíle práce

Bakalářská práce je zaměřena na účasti veřejnosti v rozhodovacích procesech města Manětín. Cílem je zhodnotit aktuální stav města a občanů účastnit participativní metody tvorby vize komunity. Zjistit, zda existuje zájem o tento proces, zda je proveditelný. Dalším cílem je analyzovat aktéry, kteří se budou na tomto procesu podílet. Smyslem práce je také poukázat na to, jaké možnosti participace nabízí či čím se metodou komunitního plánování docílí.

3. Metodika

V této práci jsem použila více technik sběru dat. Kromě podrobných rozhovorů jsem využila telefonní rozhovor. Doplnujícími studijními materiály byly zápisy ze zastupitelstva a zpravodaj města. Všechny tyto data a zdroje jsem porovnala a sestavila z nich závěrečné zhodnocení této práce.

Celé bakalářské práci předcházelo pečlivé nastudování teoretické literatury, které následně vedlo k sestavení výzkumných otázek pro vybrané aktéry. Účastníci výzkumu, tedy aktéři, byli vybíráni za pomoci metodické pomůcky a dále na základě doporučení jednotlivých aktérů po společném rozhovoru (metoda sněhové koule). Cílem bylo, aby výzkum pokrýval co nejširší spektrum pohledů, zájmů, profesí. Zvolení aktéři jsem alespoň trochu znala, tím jsem chtěla docílit kvalitnějšího a otevřenějšího přístupu ze strany aktérů. Mým prvním krokem bylo oslovení představitelů veřejné správy, poté lidí, u kterých jsem předpokládala případnou spolupráci na samotném procesu tvorby vize komunity. Mnou vybrané aktéry jsem informovala telefonicky, kdy jsem jim vysvětlila mé záměry a zároveň je požádala o spolupráci na výzkumu. Poté jsem se s nimi domluvila na případném termínu rozhovoru.

Mnou vybraní aktéři zastupují tyto okruhy. Veřejnou správu, profesionály, učitelé, spolky a další významné občany s autoritou, podnikatele, členy spolků. Jednotlivým zástupcům, tedy vybraným aktérům jsem kladla sestavené výzkumné otázky. Níže jsou uvedené osoby, které jsem vytipovala jako aktéry a také výzkumné otázky, podle kterých se řídil náš rozhovor.

Aktéři:

Aktér č. 1 - Mgr. Josef Gilbert Matuška (starosta města Manětín)

Aktér č. 2 - Mgr. Jaroslav Hruška (místostarosta města Manětín)

Aktér č. 3 - Ing. Ondřej Fábera (zastupitel města Manětín)

Aktér č. 4 – Ing. Eva Vaňková (tajemnice města Manětín)

Aktér č. 5 – Petra Kaprová (vedoucí stavebního úřadu Manětín)

Aktér č. 6 – Miroslava Hrušková (místní policistka)

Aktér č. 7 – Mgr. Kristýna Eretová (vedoucí dětského klubu)

Aktér č. 8 – Mgr. Věra Janouškovcová (ředitelka Základní školy v Manětíně)

Výzkumné otázky:

- 1) Co si představíte pod pojmem občanská participace?
- 2) Už jste se někdy účastnil/a tohohle procesu?
  - Proběhlo či probíhá něco podobného ve vašem městě?
  - Pokud ano, měl názor veřejnosti vliv na konečný výsledek procesu?
- 3) Jaký máte názor na zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů města?
- 4) Jakou roli, podle Vás, hraje v tomto procesu ne/důvěra?
- 5) Jak jste spokojen/a s životem v obci s ohledem na místní komunitu?
- 6) Máte nějaké další tipy na aktéry, kteří by byli schopni vystupovat v samotném procesu?

(Doplňující otázka: Jsou oblasti ve městě, které by stály za projednání s veřejností v samotném procesu tvorby vize komunity?)

Všechny vedené rozhovory jsou opatřeny souhlasem s nahráváním a zveřejněním jmen účastníků. Dále jsem uvedla, že náš rozhovor bude použit pouze pro účely bakalářské práce. Všichni účastníci chtěli být zveřejněni, jeden účastník nechtěl být nahráván, zde jsem se snažila zachytit co nejpodstatnější informace problematiky občanské participace. Jeden účastník mi poslal pouze vyplněné otázky a na mé následné připomínky mi odpověděl telefonicky.

První rozhovor byl nahráván s Mgr. Kristýnou Eretovou, je to vedoucí domu dětí a mládeže. Rozhovor byl veden u slečny Eretové doma a nahráván byl 7. 3. 2017 v Manětíně okolo 18:00 hod.

Druhým rozhovor byl veden s tajemnicí města Ing. Evou Vaňkovou. Rozhovor byl nahráván v budově místního městského úřadu, konkrétně v kanceláři tajemnice. Tento rozhovor byl zhotoven dne 13. 3. 2017 ve 14:00 hod.

Další rozhovor byl nahráván s vedoucí stavebního úřadu Petrou Kaprovou, rozhovor byl nahráván v budově místního městského úřadu, konkrétně v kanceláři paní Kaprové, tento rozhovor byl nahráván dne 13. 3. 2017 v 16:00 hod.

Následné vyplnění výzkumných otázek mi bylo zasláno ředitelkou základní školy Mgr. Věrou Janouškovcovou z důvodu velké časové vytíženosti. Nabídla mi, že pro případné připomínky mi ráda odpoví telefonicky.

Dále jsem vedla rozhovor se starostou města Mgr. Josefem Gilbertem Matuškou. Rozhovor byl veden v budově místního úřadu, v kanceláři pana starosty. Tento rozhovor nebyl nahráván. Byl zhotoven 14. 3. 2017 v 9:00 hod.

Následný rozhovor byl veden s místostarostou města Mgr. Jaroslavem Hruškou. Tento rozhovor byl nahráván v budově místní policie, dne 21. 3. 2017 ve 14:00 hod.

Poté byl zhotoven rozhovor s Miroslavou Hruškovou, místní policistkou, rozhovor byl nahráván opět v budově místní policie, dne 21. 3. 2017 v 16:00 hod.

Poslední rozhovor byl nahráván se zastupitelem města Ing. Ondřejem Fáberou, tento rozhovor byl veden v Rabštejně nad Střelou, kde pan zastupitel bydlí. Rozhovor byl nahráván 21. 3. 2017 v 17:00 hod.

Po zhotovení a následné analýze rozhovorů jsem vytvořila šest okruhů, které souvisí s problematikou participace v Manětíně. Těchto šest okruhů zní.

- Obecné představy o občanské participaci
- Zkušenosti aktérů s občanskou participací v Manětíně
- Pohledy aktérů na zapojování veřejnosti do participativních procesů v Manětíně
- Připravenost občanů Manětína na participační činnost očima aktérů
- Chyby, kterých se vedení města dopustilo v pokusech o participaci v Manětíně
- Vnímání důvěry v procesech participace v Manětíně očima aktérů

Po podrobné analýze rozhovorů bylo vytvořeno závěrečné shrnutí, které navazovalo na podrobnou analýzu rozhovorů. Na základě toho byla zhotovena SWOT analýza participace v Manětíně.

4. Teoretická část

4.1. Rozdělení participace

Odborná literatura uvádí dvě základní rozdělení participace. Jde o participaci politickou a občanskou. Při politické participaci se dle Nejdla a Čermáka (2007) občané se přímo angažují a vyjadřují k procesům vlády. Při participaci občanské se občané vyjadřují k otázkám veřejného života, které s vládou přímo nemusí korespondovat.

4.1.1. Politická participace

„Politická participace je popisována jako „zdroj životní síly“ (lifeblood) reprezentativní demokracie, jelikož skrze ni občané vyjadřují své požadavky, rozhodují, kdo bude zastávat veřejné úřady, a ovlivňují politická rozhodnutí.“ (Norris, 2002, citováno Vráblíková 2009)

Běžným prostředkem politické participace jsou volby. O vstřícnosti ovlivnit iniciativně veřejný život nehovoří pouze volební účast (tedy aktivní volební právo), ale také vstřícnost kandidovat (tedy pasivní volební právo). Obecně platí, že si občané ČR¹ nemyslí, že volbou reprezentantů končí jejich možnosti se podílet na veřejném životě. Jsou tomu důkazem průzkumy této skutečnosti. (Haken a kol. 2016)

„Někteří autoři zkoumají pod pojmem politická participace pouze formy aktivit spojených s volbami, jako je účast ve volbách či účast na politickém mítinku (např. Letki 2004), jiní považují za indikátory participace míru schvalování určitého typu politické činnosti a ne jen uskutečněné aktivity (např. Barnes 2006; Thomassen, van Deth 1998), další do tohoto konceptu zahrnují členství v organizacích občanské společnosti např. Reisinger, Miller, Hesli 1995; Norris 200) či frekvenci diskuse o politice (např. Bratton 1999; Letki 2003; Mišovič 2003).“ (Vráblíková, 2009)

---

¹ Česká republika, dále pracováno se zkratkou ČR.

Níže uvedená tabulka hodnotila, jakým způsobem by se mělo přistupovat k rozhodování o významných otázkách života společnosti. Z výsledků je patrné, že pouze rozhodování zvolených politiků nestačí.

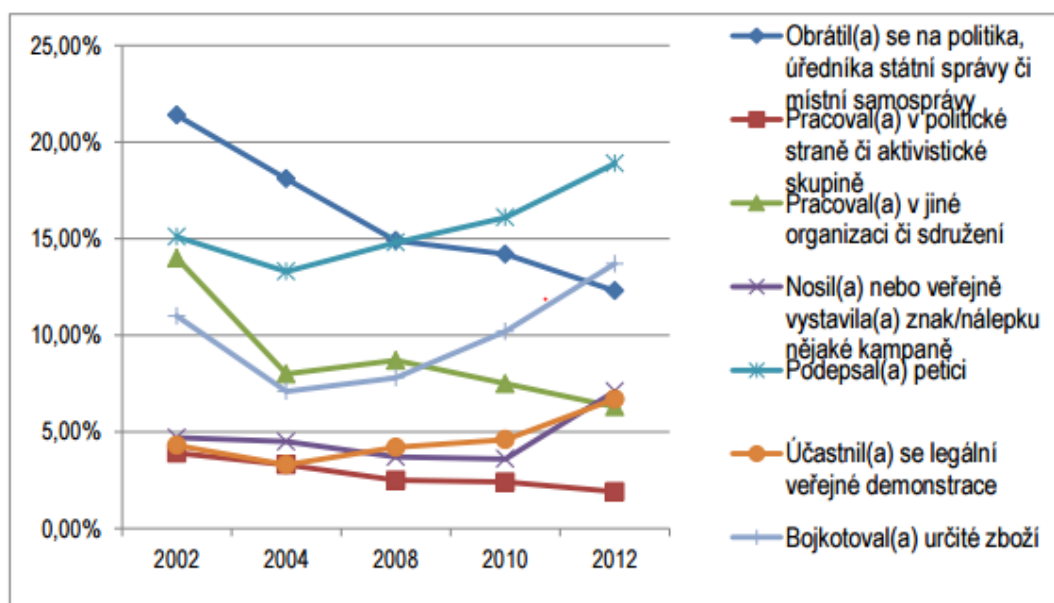
Obrázek č.1: Přístup rozhodování o důležitých otázkách života společnosti

	2005	2007	2008
Zvolení zástupci mají rozhodovat sami a neobtěžovat veřejnost svými problémy	16 %	18 %	19 %
Lidé, kterých se rozhodnutí týkají, by se měli aktivně účastnit rozhodování	83 %	82 %	76 %
Rozhodovat spíše podle názorů veřejnosti	40 %	-	42 %
Rozhodovat spíše podle odborníků	52 %	52 %	52 %
Zájmy lidí by měly prosazovat pouze politické strany	15 %	21 %	19 %
Aby prosadili své zájmy, lidé by se měli sdružovat i mimo politické strany	74 %	79 %	73 %
Stačí, když se lidé účastní pravidelných voleb a zvolí své zástupce	14 %	15 %	20 %
Pouhá účast ve volbách nestačí, lidé by se měli snažit průběžně ovlivňovat rozhodování zvolených politiků	79 %	84 %	74 %

(Zdroj: CESES 2005,2007,2008, převzato Haken a kol. 2016)

Dále z níže uvedeného obrázku č.2 je patrné, že se občané nechtějí podílet na rozhodování díky volení politických stran, ale tato mince se pomalu obrací k tomu, že lidé chtějí vyjadřovat svůj názor, chtějí se podílet na rozhodovacích procesech své obce.

Obrázek č. 2: Vývoj politické participace občanů ČR

(Zdroj: European Social Survey, převzato Haken a kol. 2016)

4.1.2 Občanská participace

Občanskou participaci vystihují (Guasti, Řeháková, 2006) jako „Možnost občanů naplňovat svá formální práva a svobody, ale také jako ochotu využívat rovněž další formy participace, a to jak politické (členství v politických stranách a hnutích), tak občanské (například členství v neziskových organizacích).“

„Občanská participace funguje nejlépe, když lidé cítí, že mohou něco změnit, když mají dostatek času se naplno daným tématem zabývat a když mezi nimi a volenými zástupci panuje vzájemný respekt. Pokud je participace uspěchaná, nedostatečně informovaná a není jasné, jak bude provázaná s formálním rozhodovacím procesem, nebo pokud dovolí, aby ti nejhlasitější dominovali diskusi, pak zkrátka nefunguje.“ (Geoff Mulgan)

Aby tento proces fungoval, musí být funkční instituce, a také závisí na postojích občanů. Nejedná se pouze o formování procedury podílení se na tvorbě veřejných rozhodnutí, ale neformálně účast chodu celé společnosti (obce, města, ...) a

také o vytvoření stabilního prostředí, kdy občané dostávají nový pohled na obec. (Haken a kol., 2016) „*Je zásadní rozdíl mezi účastí v prázdných rituálech participace a získání skutečné moci ovlivnit výsledek procesu.*“ (Arnstein, 1969)

4.2. Participace shora versus zdola

Důležité je, zda je participace vyvolána shora či zdola. Velkou roli zde hraje iniciátor participačního procesu.

4.2.1. Participace zdola

Pokud jsou iniciátoři sami občané, jedná se o přístup zdola (princip bottom-up), občané se projevují na základě různých občanských podnětů.

4.2.2. Participace shora

Opačným krokem je iniciativa shora (princip top-down), kdy iniciátorem je veřejná správa. Mnohem častěji je využívána tato varianta, tedy iniciativa shora.

Ať už se jedná o iniciativu shora či zdola v procesu participace, důležitým bodem je znalost této problematiky. Jak už bylo mnohokrát definováno, je horší špatně vedená participace, než žádná participace. (Haken a kol., 2016)

Iniciativy zapojení shora i zdola nám nezahrnují jen občany či veřejnou správu, zahrnují i různá sdružení, které zapojují veřejnosti v ČR. Tyto organizace aktivně propagují účast veřejnosti v rozhodovacích procesech. Zapojení shora představuje Národní síť zdravých měst, zapojení zdola Nadace partnerství, Agora Central Europe, Centrum pro komunitní práci CpKP.

Národní síť zdravých měst ČR

Jedná se o organizaci aktivních samospráv, které si zakládají na principech udržitelného rozvoje., zapojují občany do rozhodovacích procesů. Organizaci jde o to,

že udržitelná města nejsou otázkou pouze pro vedení obce, ale snahou je zapojit co nejširší veřejnost i odborníky. Dobrým příkladem Zdravých měst je praxe „místní agendy 21 (MA21)“.

Myšlenky Zdravých měst se v ČR objevily po roce 1989. Roku 1994 vznikla asociace, která se nazývala Národní síť zdravých měst České republiky a zahrnovala jedenáct českých měst. Dnes tuto asociaci tvoří v přepočtu více než sto obcí, mikroregionů a krajů. (www.zdravamesta.cz)

Nadace Partnerství

Tato nadace se zaměřuje na pomoc místním komunitám Střední Evropy. Nadace Partnerství je součástí The Environmental Partnership for Central Europe. Projekty, které tato nadace podporuje, jsou z oblasti udržitelného rozvoje, ochrany životního prostředí. Nadace Partnerství pomáhá k budování občanské společnosti a stabilizaci neziskové sféry v České republice. (www.nadacepartnerstvi.cz)

Agora Central Europe

Agora Central Europe, zkráceně Agora CE, je občanské sdružení, které bylo založeno roku 1998. Hlavním cílem tohoto sdružení je dbát na demokratické uspořádání společnosti a zapojit veřejnost do rozhodovacích procesů. Dále usiluje o zlepšení vztahů mezi státní správou, samosprávou a širokou veřejností. Hlavními cíli podporujícími demokratické procesy jsou:

- *„Zlepšit komunikaci a spolupráci mezi občany a radnicemi.*
- *Rozšířit možnosti radnic otevřeně plánovat a rozhodovat o věcech za účasti občanů.*
- *Vzbudit zájem občanů o komunální problémy.*
- *Podpořit rozvoj místní demokracie v ČR.*
- *Přispět ke zvýšení politické kultury v ČR.“* (www.agora-ce.cz)

Centrum pro komunitní práci - CpKP

Je to organizace zapojující občany do rozvoje a plánování měst a obcí ČR. Navrhuje a realizuje projekty, které souvisí s investičním plánováním a rozhodováním. Příkladem může být zapojení veřejnosti ve strategickém plánování, v rozvojových dokumentech, ... Při těchto procesech se často spolupracuje s veřejnou správou, podnikateli, občany,...) (www.cpkp.cz)

4.3. Podstata procesu občanské participace

Tento proces ne zaměřuje pouze na rozšíření informací, ale jeho základem je získání názorů z řad občanů. Tyto názory se získávají různými metodami a technikami. Názory občanů jsou poté zohledňovány při přípravě důležitých rozhodnutí. Vždy je lepší před provedením významných kroků získat od veřejnosti zpětnou vazbu. Tento způsob reaguje na potřeby občanů, čímž zabráníme jejich negativní odezvy. (Oriniaková, Teuschelová, 2003) Nemůžeme tedy opomíjet fakt, že „*občané jsou odborníci na to, jak chtějí žít. Architekti a plánovači na to, co a kde je k tomu potřeba mít. Proces participace veřejnosti znamená cíleně připravovat komunikaci a získat tak od správných lidí správné informace ve správné fázi plánování.*“² (Petr Klápště)

Jak uvádí Oriniaková a Teuschelová (2003), v mnoha případech se občané nejsou ochotni zapojovat do těchto procesů a přistupují k nim s nedůvěrou, ale na straně druhé Haken a kol. (2016) uvádí, občané si myslí, že by se na rozhodování v obci podílet měli, ale jejich iniciativa má klesající tendenci. Někteří lidé jsou toho názoru, že zapojením občanů se proces prodlužuje a oddaluje, přesto jsou mnohdy výhody tohoto procesu zapomínány. (Oriniaková, Teuschelová, 2003) Existuje mnoho mýtů, proč je participace občanů brána mnohdy na lehkou váhu. Mýty o participaci občanů jsou podrobně popsány níže.

Je to komunistické

V postkomunistické společnosti je participativní proces brán za poměrně nový fenomén, jehož realizace se potýká s mnoha překážkami. Faktem je, že v době

---

² Citováno: <https://www.youtube.com/watch?v=1Tch-V-UtD0>

komunismu byla tato otázka bezpochyby zkompromitována a zformalizována a mnohdy si občané pod tímto pojmem vybaví právě tyto důvody.

Je to drahé

Jak už uvedla Světová Blanka (1992) „ *Oproti obvyklému názoru nemusí být zapojování veřejnosti nákladné a obvykle stojí méně, než se očekávalo.*“³ Můžeme tím předejít pozdějším případným nákladům. Pokud je veřejnost zapojena včas, tedy již od počátku, mnohdy se tím předejde k případným sporům. Samozřejmě faktem je, že při zapojení veřejnosti je obvykle nutné vynaložit nějaké finanční prostředky.

Trvá to příliš dlouho

Faktem je, že informovanost občanů s časovým předstihem se odvíjí na dalších fázích procesu participace občanů. Je prokazatelné, že včasné zapojení občanů působí na efektivnější výsledek procesu. Včasné zapojení občanů přináší přínosné připomínky od občanů, které mohou být zapracovány do projektu. Je zde zažehnáno případné vzepětí emocí.

Zvyšuje společenský odpor

Bezesporu má tento fakt vliv na participaci občanů. Mnohdy jsou investiční záměry odhaleny politickými opozicemi či médii. Proces participace občanů může otevřít vlnu nevole s investičními záměry, musí zde být počítáno i s přijutím rozhodnutí o nevyhovujícím projektu. (Oriniaková, Teuschelová, 2003)

4.4. Vhodná míra participace

4.4.1 Sociální učení

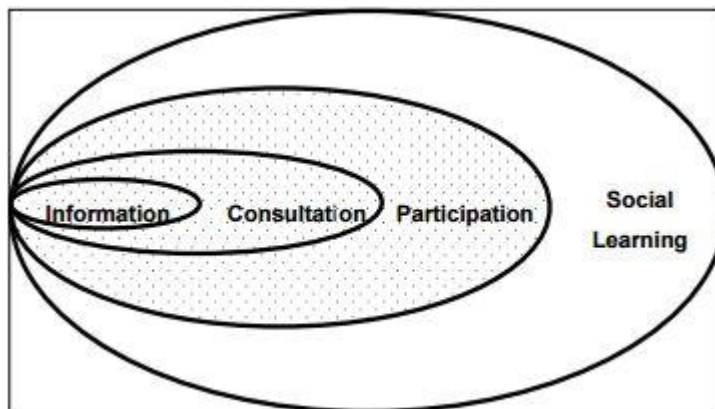
Vhodná míra participace je postavena na teorii sociálního učení, kterou uvedli Collins, Ison, (2006). Je založena na charakteru projektu a zkušenostech občanů v otázce participace. Princip funguje tak, že čím vyšší jsou zkušenosti s participací, tím se mění potřebná míra a její způsob. Tato míra je rozdělená do čtyř úrovní, kdy

---

³ Světová Blanka (1992), převzato (Oriniaková, Teuschelová, 2003)

u každého dalšího navazujícího je předpokládáno vše, co je spojeno s předchozími, viz. obrázek č. 3. (Maier, 2012)

Obrázek č.3 – Úrovně participace podle principu sociálního učení

(Zdroj: Collins, Ison, 2006)

Informování- V případě, jde-li o problém, který je v obci známý, není potřeba zapojení veřejnosti. Jedná se většinou o technické projekty, které jsou již předem známy z plánu.

Konzultace- Zde je řešený problém též v podvědomí občanů, je to jiné z hlediska nabídky několika variant řešení. Poté je vhodné zapojit veřejnost k určení nějaké sledované cesty, kterou bude projekt realizován.

Zapojení- Zde je veřejnost zapojena do projektu, kde se ví, co se bude měnit, ale veřejnost bude rozhodovat o funkčním využití.

Sociální učení- To se zabývá tím, je-li někde otázka problému, která je třeba řešit, ale nelze jasně říct, v čem problém spočívá. Zde se zapojuje větší množství veřejnosti, které o problému debatují a snaží se ho vyřešit. Příkladem mohou být povodně, které jsou zapříčiněny malým vsakem vody do krajiny, zde veřejnost řeší, jak tyto skutečnosti mohou být odstraněny. (Maier, 2012)

Zde je souhrn výše uvedených čtyř úrovní zapojení a jejich specifikace na příkladech.

„Informování: Máme tento problém a známe jeho řešení, které realizujeme.

Konzultace: Máme tento problém a známe několik variant řešení- pojd'me vybrat.

Zapojení: Máme tento problém, pojd'me vymyslet jak zadat jeho řešení a postupovat podle výběru toho nejvhodnějšího.

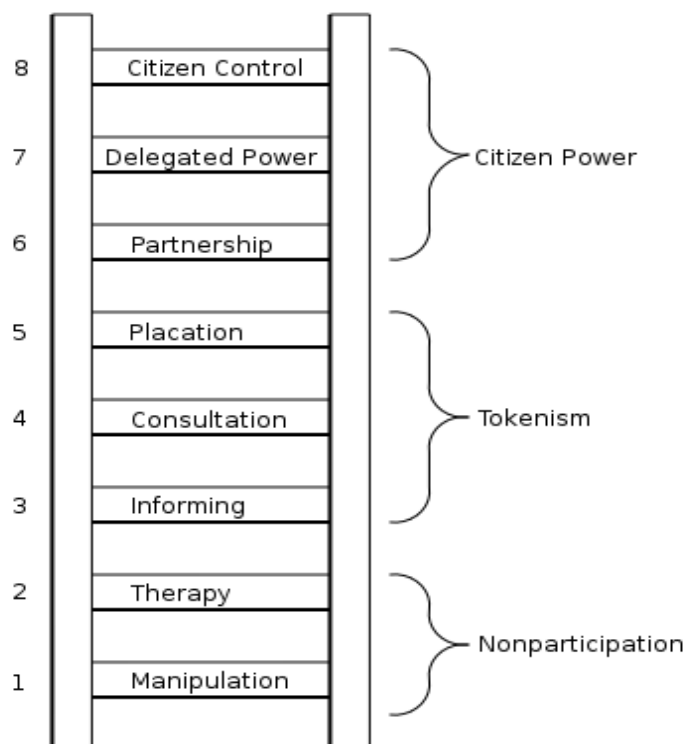
Sociální učení: Někde je problém, pojd'me uvažovat kde a v čem.“ (Maier, 2012)

4.4.2. Žebřík participace podle Sherry R. Arnstein

Podle teorie sociálního učení, máme různé míry participace veřejnosti. Dalším příkladem míry zapojení je vyobrazen na pomyslném participačním žebříku, jehož modifikací se vyskytuje mnoho.

Důležitou otázkou veřejné správy v rámci zapojení občanů, je již zmíněná míra. Do jaké míry ve vhodné zapojovat veřejnost do rozhodovacích procesů? Jak již definoval P. Burton „*Je vážnou chybou předpokládat, že více participace je lépe.*“, musíme se řídit konkrétní situací, do které zapojují veřejnost. Pro lepší pochopení a uspořádání si představíme tzv. participační žebřík, který nám rozdělí jednotlivé míry participace veřejnosti mezi veřejnou správou a občany. (Haken a kol. 2016)

Obrázek 4: Žebřík *participace*

(Zdroj: Arnstein, 1969)

Žebřík je rozdělen do tří částí. Dva nejnižší stupně, tedy 1 a 2 (Manipulation, Therapy), definují „nezapojení“ veřejnosti. To znamená, že nejsou žádné snahy o zapojení na jakémkoli typu projektu. Stupně 3,4 a 5 (Informing, Consultation, Placation), definují „zapojení pro dobrý pocit“, tyto části už jsou pro občany v některých případech dostačující. Nejvyšší příčky participačního žebříku patří příčkám 6,7 a 8 (Partnership, Delegated power a Citizen control), zde je ukázka i vyšší míry zapojení, definujeme to jako „plné zapojení“ občanů. (Maier, 2012)

Jak už jsme zmiňovala výše, participační žebřík se vyskytuje v mnoha modifikovaných podobách. IPR Praha (2016) vyobrazil míru zapojení veřejnosti na zjednodušeném participačním žebříku. Dále uvedl, že míra zapojení občanů by vždy měla korespondovat s cíli projektu, časovým možností, finančním možností (rozpočtem), a také chutí občanů se zapojit. Dalším důležitým bodem, který je nutno

si říci je, že aktivní snaha veřejnosti participovat je pozitivem a také vyšším potenciálem pro další participační projekty.

Obrázek 5: Ukázka míry zapojení veřejnosti na zjednodušeném participačním žebříku

MÍRA A ÚČINEK ZAPOJOVÁNÍ	Cíl participace	Slib veřejnosti
	<p>Řízení občany Řízení občany znamená, že veřejnost nebo zástupci občanské společnosti projekt řídí.</p>	<p>Realizujeme vaše rozhodnutí.</p>
	<p>Spolupráce Spoluprací s veřejností se rozumí práce s veřejností jako s rovnocenným partnerem plánovacího/rozhodovacího procesu. Veřejnost se účastní rozhodování v celém projektu a navrhuje možnosti řešení.</p>	<p>Požádáme vás o radu a návrhy inovativních řešení a zahrneme je v maximální možné míře.</p>
	<p>Zapojení Zapojením veřejnosti se zde myslí přímé zapojení občanů do projektu/plánovacího procesu tak, aby očekávání a obavy veřejnosti byly pochopeny a zvaženy.</p>	<p>Budeme s vámi pracovat tak, aby výsledné možnosti řešení přímo odrážely vaše zájmy a očekávání. Poskytneme zpětnou vazbu, ve které popíšeme, jak vaše podněty ovlivnily konečné rozhodování.</p>
	<p>Konzultace Konzultace je nástroj jak získat zpětnou vazbu k analýze, možnostem řešení nebo rozhodnutí. Konzultace se obecně považuje za nižší formu participace. Obousměrná komunikace mezi zpracovatelem a veřejností probíhá v jasně stanovených fázích procesu.</p>	<p>Budeme vás včas a dostatečně informovat a zároveň budeme naslouchat tomu, co vás zajímá, trápí a co očekáváte. Poskytneme zpětnou vazbu, ve které popíšeme, jak konzultace ovlivnila naše rozhodování.</p>
	<p>Informování Informování veřejnosti samo o sobě není zapojením veřejnosti (neprobíhá komunikace), ale tvoří důležitý předpoklad pro vyšší příčky žebříku participace. Bez vhodně sdělených informací se zkrátka participovat nedá. Cílem informování je, aby veřejnost včas pochopila daný problém, možnosti jeho řešení a příležitosti vyplývající z projektu / plánovacího procesu.</p>	<p>Budeme vás včas a dostatečně informovat.</p>

(Zdroj: IPR Praha, 2016)

4.5. Příležitosti a limity občanské participace

Výhody, které jsou plusem tohoto procesu, zároveň kompenzují jeho složitost a náročnost. Podle toho, který projekt bude realizován, je potřeba zohlednit tyto skutečnosti a popřemýšlet nad nimi před započítáním celého projektu. (Čablová, 2013) Jednou z velkých výhod je využití místních znalostí. Navázání kontaktu s místními obyvateli nám může pomoci v hodnocení současného stavu území a jeho potřeb. Zároveň se můžeme dozvědět i případně nové využití území. Nedílnou součástí participativních procesů jsou i limity a omezení. Pokud limity participace nejsou brány v potaz, dochází často k neuspokojení z výsledků participace. (IPR Praha, 2016)

4.5.1. Příležitosti občanské participace

- **Místní znalosti**

Občané v těchto procesech nám mohou být nápomocni vyjádřit svůj názor o budoucím vývoji území. Získání informací, které přispívají k tvorbě důležitých strategických dokumentů. Názory občanů mohou obohatit výsledné projekty či navrhnout jiné možnosti řešení. Dalším důležitým bodem, který se týká místních znalostí, je, že občané jako laici mohou zastávat názory za odbornou veřejnost.

- **Zabránění potenciálních konfliktů**

Včasná komunikace s veřejností může předejít případným konfliktům, které mohou vzniknout mezi občany a samosprávou či zpracovatelem návrhu. Tyto věcné názory mohou být „stopkou“ pro potenciální konflikt.

- **Větší legitimita při přijetí výstupů plánovacích procesů**

Participační proces odůvodnění záměry, které jsou vedeny k cílovému projektu. Při projektech, které vyvolávají vlnu nevole, jde o přípravu vhodných argumentů a odůvodnění, proč je to takto nutné udělat. Při srozumitelném a ochotném

odůvodnění některých záměrů zvyšuje kvalitu participačních procesů a možnosti jejich realizace.

- **Občanská angažovanost**

Lidská angažovanost a tedy jejich aktivita pomáhá k většímu souladu s obcí, ve které žijí. Jejich angažovanost může hrát velkou roli k rozvoji komunity.

- **Lepší konverzace mezi občany politiky**

Participace je odrazový můstek pro konverzaci mezi obcí a veřejností. Pomoc osobního kontaktu dosáhnout vcítění se nebo dohody. (IPR Praha, 2016)

4.5.2. Limity občanské participace

- **Otázka reprezentativnosti**

„Je třeba mít na zřeteli, že ne všechny skupiny společnosti mají stejné možnosti nebo stejný zájem účastnit se participačních aktivit. Tato selektivnost v účasti na participaci je jedním z jejich největších omezení.“ (IPR Praha, 2016)

Výzkumy, týkající se participace ukazují, že je tento proces ovlivňován sociálním složením obyvatelstva. Mnohdy je tento proces ovlivněn věkem, vzděláním, finančním zázemím občanů. Mnohdy jsou chudší občané limitováni tím, že nejsou zvyklí prosazovat svůj názor a komunikovat tak s veřejností.

- **Otázka efektivity**

Otázka participace může mnohdy urychlit projekty bez zbytečných negací. Samozřejmě se může tento proces i zpomalit, což mnohdy vedení obce vidí jako problém. Zpomalení participace může být zamezeno tím, že vedení obce vyzve obyvatele k participativním procesům včas.

- **Zneužití pro partikulární zájmy**

Mnohdy se stane, že zájmy občanů jsou vedeny ve svůj prospěch. Může zde docházet k prosazení svých zájmů. Samozřejmě se tomuto jednání snaží participační procesy vyhnout. (IPR Praha, 2016)

4.5.3. SWOT analýza občanské participace v ČR

- **Silné stránky**

- > *Existují odborníci na občanskou participaci, a to zejména z řad občanských organizací*
- > *Existují příklady dobré praxe z ČR*
- > *Přenos příkladů a zkušeností ze zahraničí*
- > *Jsou k dispozici dílčí metodické materiály*
- > *Snaha expertů na občanskou participaci o síťování a sdílení zkušeností*

- **Slabé stránky**

- > *Nedostatečně rozvinuté občanské kompetence*
- > *Nezájem či nechť veřejnosti vstupovat do veřejného dění*
- > *Nedůvěra v politiky*
- > *Ambivalentní postoj veřejné správy (oficiálně deklarována podpora participaci, ale v praxi není moc ochota)*
- > *Nedostatečné legislativní ukotvení, resp. absence motivačních nástrojů pro rozvoj participace*
- > *Minimální zákonné požadavky pro participaci jsou brány veřejným sektorem jako dostatečné (proč toho dělat více, když to zákon po nás nechce)*
- > *Roztříštěnost a nepropojenost různých procesů a postupů (někdy i neochota či rivalita mezi zastánci různých přístupů)*

- > *Nadužívání termínu občanská participace (každý o ní mluví a ztrácí se obsah), neexistuje obecně přijímaný český termín*
- > *Omezené kapacity organizací zabývajících se participací*
- > *Absence ucelené metodické podpory (včetně vzdělávání)*
- > *Slabá reflexe akademické sféry (včetně absence ucelené odborné publikace)*
- > *Nedostatečná finanční podpora*
- > *Častější případy zneužití participace*
- > *Špatné načasování – participace je využívána, až když už je pozdě)*

- ***Příležitosti***

- > *Vytvoření standardů občanské participace s důrazem na kvalitu nikoliv kvantitu (pozor na přílišnou závaznost)*
- > *Vznik platforem a iniciativ prosazujících občanskou participaci*
- > *Zpracování komplexnější metodiky o participaci*
- > *Rozvoj motivačních nástrojů pro podporu participace (např. skutečná participace jako podmínka čerpání veřejných prostředků)*
- > *Vytvoření dostatečného legislativního rámce (opět bez přílišné závaznosti)*
- > *Společný postup a tlak odborníků na participaci směrem k veřejnému sektoru*
- > *Prosazení povinnosti zapojení veřejnosti při územním plánování (zákonná podoba, metodika, ...)*
- > *Vyvážené pojetí „bottom up“ a „top down“ přístupu*
- > *Využití zahraničních vlivů a příkladů v ČR*
- > *Rozvoj spolupráce s dalšími aktéry (akademická sféra, Česká komora architektů, ...)*

- **Hrozby**

- > *Legislativní omezování prostoru pro participaci*
- > *Formalismus a snaha zneužívat participaci*
- > *Politická nestabilita*
- > *Nárůst sociálního napětí a tlak na radikálnější řešení*
- > *Preference jiných veřejně-politických témat (hospodářství, bezpečnost atd.)* (Haken a kol. 2015)

4.6. Techniky zapojení veřejnosti

V rámci participace veřejnosti je velmi důležitá propagace. V řadě případů je špatná participace odůvodněna malou propagací a poskytnutí informací občanům. Níže si popíšeme techniky zapojení veřejnosti a jejich výhody a nevýhody. Techniky jsou rozděleny do čtyř fází: poskytování informací, získávání informací od občanů, zapojení a konzultace, společné plánování a rozhodování. Veškerý výčet níže uvedených technik zapojení veřejnosti a jejich rozdělení uvádí ve své publikaci Pelcl (2001).

4.6.1. Poskytování informací

Úřední deska:

Je základním nástrojem informování občanů o dění v obci. Výhodou této techniky je, že shrnuje závěry rozhodování obce, upozorňuje na jednání, řízení, akce. Je veřejně dostupná pro občany. Nevýhodou může být lokalizace úřední desky. Pokud je součástí úřadu, není vždy dostupná.

Letáky/brožury:

Jsou to písemné materiály, které zajišťují informace k projektu nebo problému. Péče je věnována zejména omezením při distribuci. Výhodou jsou vysoké potenciály oslovení široké veřejnosti, nebo může být směřována jen k určitým cílovým skupinám.

Nevýhodou může být jejich srozumitelnost, lidem se podobných letáků může seskupit v poštovní schránce spousta. (Pelcl, 2001)

Zpravodaje:

Jsou to písemné materiály zajišťující informace, jejichž vydávání se opakuje, většinou jednou měsíčně. Péče musí být věnována podobně jako u letáků zejména omezením při distribuci. Nevýhodou je, že ne každý čte zpravodaj a také je nákladný na výrobu.

Výstavy bez přítomnosti pracovníků:

Jsou to tabule vystavené na veřejných místech za účelem rozšíření informací. Výhodou je, že při těchto technikách bývá i grafická prezentace, lidé si lépe představí záměr. Nevýhodou může být, že zde není osoba, která by odpovídala na případné otázky občanů.

Reklamy/inzeráty:

Jsou to inzeráty umístěné v denním tisku za účelem oznámení záměru, data a místa veřejných projednání nebo jiných aktivit. V závislosti na použitých periodikách je velký potenciál zasáhnout velké množství lidí. Informaci dostanou pouze ti, kteří čtou vybraný tisk. Tímto způsobem může být rozšířeno pouze limitované množství informací.

Místní a regionální tisk:

Článek publikovaný v místním/regionálním tisku za účelem rozšíření informací o navrhovaných aktivitách. Potenciálně levná forma informování s dosahem na místní veřejnost. Oběh může být omezen. Mohou se vyskytnout problémy s nedostatečnou kontrolou editora a špatnou interpretací některých informací novináři.

Národní tisk:

Články jsou publikované v národním tisku za účelem hromadného rozšíření informací o navrhovaných tématech. Výhodou této metody je zachycení co nejširší veřejnosti. (Pelcl, 2001)

Televize a rádio:

Použití této techniky je za účelem rozšíření informací. Opět je výhodou zapojení co nejširší veřejnosti. U této metodiky je větší pravděpodobnost získání informací, protože všichni lidé nečtou. Nevýhodou může být to, že je to poměrně nákladná záležitost.

4.6.2. Získávání informací od občanů**Interaktivní výstavy a účasti pracovníka:**

Jsou to tabule nebo výstavky, které jsou vystaveny na veřejných místech, je zde přítomen specialista, který je ochoten odpovědět na případné otázky návštěvníků. V této technice je výhoda využití i grafické prezentace a účasti pracovníka, je zde dosaženo osobního kontaktu. Nevýhodou je, že je to časově náročné z hlediska nasazení osoby, která musí být přítomna. Nevýhodou je také to, že může být výstavě špatně vybraná lokalita a může tím zasáhnout nepatřičnou část občanů.

Telefonická linka s přítomností pracovníka:

Je to telefonní číslo, umožňující občanům zavolat, aby získaly informace. Lze využívat jako HOT LINE ke sběru připomínek. Výhodou je, že je to dobrá forma pro získávání odezvy od občanů. Nevýhodou je, že komunikace po telefonu nemá takovou kvalitu jako face to face.

Veřejná projednání:

Setkání rozhodovatelů s velkým počtem zainteresovaných nebo dotčených skupin, která slouží k poskytnutí základních informací o jasně vymezeném problému a získání názoru veřejnosti a sběru připomínek. Výhodou je, že je to otevřená technika občanům k projednání jejich připomínek. Je to levná technika. Nevýhodou je, kolik občanů se mi sejte na takovém projednání, tedy návštěvnost.

Sociologické výzkumy, ankety, rozhovory:

Tyto techniky jsou velmi populární z hlediska získávání informací. Tyto techniky se můžou využívat face to face nebo telefonicky. Výhodou těchto technik je případné získání informací od občanů, kteří by se neúčastnili případného projednání. Nevýhodou je časová náročnost na zpracování těchto technik, odpovědi nemusí být adekvátní, jsou to většinou momentální názory. (Pelcl, 2001)

Domovní setkání:

Tyto setkání se konají v domech či bytech, kde lidé přímo bydlí. Výhodou této techniky je, že se nachází v jim blízkém prostředí, tím jsou občané uvolněni k diskusi. Nevýhodou je časová náročnost na realizaci.

Posezení při kávě:

Tyto techniky se konají v malých skupinkách a většinou v domácím prostředí. Tyto techniky jsou využívány pro obyvatele bydlících na okrajích měst. Výhodou je, že se setkání konají ve známém domácím prostředí. Nevýhodou je, že tyto techniky jsou tvořeny pro malé skupiny občanů.

Internet:

Tato technika slouží k informování občanů a možnosti získání zpětné vazby. Na internetových stránkách obec informuje a poskytuje přehled o organizaci obce. Tato technika umožňuje instalovat on-line schránku pro připomínky a dotazy občanů. Výhodou je, že je on-line pro každého, je levná a neustále dostupná. Nevýhodou je, že všichni lidé nemají přístup k internetu, tudíž musí obec vynaložit síly i na jiné techniky informování.

4.6.3. Zapojení a konzultace

Pracovní semináře/ workshopy:

Tato technika je pro omezený počet účastníků, kde jsou detailně rozebírány analýzy a diskutuje se nad řešenými problémy. Nevýhodou této techniky je časová náročnost při opakovatelném setkávání. Další nevýhodou je omezený počet účastníků, aby byla diskuse efektivní, proto je zde těžké zajistit promítnutí názorů ode všech. Výhodou je, že zajišťuje otevřenější výměnu myšlenek a hlubší rozbor otázek.

Diskusní fóra:

Této techniky se může účastnit vícero lidí, má za úkol otestovat reakce občanů. Výhodou je jasná a rychlá zpětná vazba. Nevýhodou je, že je nutno tuto techniku vést pod dohledem zkušeného moderátora, tím se stává technika nákladnější. (Pelcl, 2001)

Open House (informační centrum spojené s připomínkováním):

Je vždy umístěné na dobře situovaném místě, které je dostupné všem. Jedná se o stálé místo, kde jsou poskytnuty informace. Je zde přítomen zaměstnanec, který je schopen poskytovat informace. Výhodou je, že je to velmi efektivní technika informování veřejnosti. Otevírací hodiny jsou upravené tak, aby vyhovovaly všem bez rozdílu. Nevýhodou může být finanční a časová náročnost této techniky.

4.6.4. Společné plánování a rozhodování**Občanská poradní komise:**

Je to komise, kde se sejdou odborníci, laici, neziskové organizace, zástupci sdělovacích prostředků a dalších zapojených skupin, které posuzují určitý záměr. Nevýhodou je, že nereprezentuje všechny potřeby, jsou zde vysoké nároky na časovou flexibilitu. Výhodou této metody je, že se zabývá konkrétními otázkami.

Akční plánování:

Je to komplexní technika zapojení občanů, veřejnou správu, a další občany do společné práce. Zapojení občanů se koná nad projednáním a úpravou veřejných prostranství. Nevýhodou je, že je to velmi náročná technika z pohledu financí a času. Nutnost je také zapojení odborného člověka zabývající se touto problematikou, tedy facilitátor. Výhodou této techniky je, že se občané vyjadřují hlouběji k danému tématu a mohou navrhnout jeho řešení. (Pelcl, 2001)

4.7. Metody zapojení veřejnosti**4.7.1. Open Space**

Open space metoda zapojení veřejnosti je velmi otevřenou metodou, která umožňuje sdílení zkušeností a nápadů na řešené téma. Všichni účastníci procesu

vlastně velí sami sobě, všichni jsou facilitátorem (moderátorem) a vedením procesu. Účastníkem procesu může být kdokoli bez jakýkoli uložených podmínek. Tato metoda pracuje na principu vytvoření několika malých skupin, které mají jasně stanovené řešené téma. Účastníci jsou rozděleni do jednotlivých skupin, které mohou v průběhu procesu opustit a přidat se ke skupině jiné. (www.participativnimetody.cz)

Hlavními zásadami této metody jsou:

„kdokoliv přijde, je ten pravý

cokoliv se děje, je to to, co se dít má

když je konec, tak je konec

začne se vždy v ten správný čas“⁴ (Owen, 2008)⁵

4.7.2. Metoda veřejného projednání

Tato metoda je využívána pouze v omezené míře. Je postavena na základě informování a konzultace občanů, nejedná se zde o aktivní participaci. Jsou zde prezentovány důležité projekty, jež prezentují osoby jim zodpovědné. Bývá zde často zkušený moderátor, který vede a zapisuje diskusi. (IPR, 2016)

4.7.3. Word café

Tato metoda může být využívána buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými metodami, např. u nějaké složitější akce (plánovací setkání, konference,...). Na začátku procesu jsou účastníci seznámeni s cílem setkání. Účastníci jsou následně rozděleny do malých skupinek a pomocí organizátora si zvolí hlavního facilitátora. Tyto skupinky migrují mezi stoly a odpovídají a přemýšlejí nad danými tématy. Tato osoba zapisuje všechny cíle, na kterých se během procesu domluvilo a následně jsou sepsány do závěrečné zprávy. (www.participativnimetody.cz)

---

⁴ Anglický originál: „*The Four Principles are: 1) Whoever comes is the right people. 2) Whatever happens is the only thing that could have. 3) Whenever it starts is the right time. 4) When it is over it is over.*“

⁵

4.7.4. Den otevřených dveří (Open House)

Jde o metodu, která je přístupná pro širokou veřejnost. Lidé, kteří mají o zájem se podílet, mají možnost se zastavit kdykoli během zvoleného časového období. Tato metoda je ve velkých sálech, kde jsou přístupné různé stánky, kde jsou řešena jednotlivá témata. Lidé mohou tyto stánky střídat, vždy je součástí expert na dané téma. Tato metoda je výhodná z hlediska informování, lidé zde nemají mnoho prostoru pro své názory.

4.7.5. Plánování tvorby a obnovy veřejných prostranství

Tato metoda je stanovena na jednotlivých analýzách řešeného veřejného prostoru. Obsahem analýz je detailní zmapování místa. Dále je projednáváno budoucí využití území. Jedná se o jeden z nejvyužívanějších postupů v ČR. Dříve se tato metoda nazývala také jako akční plánování, plánovací víkend, nebo utváření místa. Tato metoda je velmi efektivní v posílení důvěry tyto procesy.

4.7.6. Panel Expertů

Tato metoda zahrnuje zanalyzování rozhovorů, výzkumných zpráv, různých prognóz. Výsledkem je ucelená vize řešeného tématu. Tato metoda je velmi často využívána u složitějších problémů, kde je potřeba znalostí mnoha oborů. Je tedy vhodná pro široké spektrum veřejnosti. (www.participativnimetody.cz)

4.7.7. Focus Group

Je to diskuse v omezeném, dá se říci až malém počtu účastníků. Je zde přítomen zkušený moderátor. Tato metoda jde provozovat také on-line formou. Jde o metodu, která detailně zkoumá názory a zkušenosti cílové skupiny.

4.7.8. Deliberativní hlasování (Deliberative Polling)

Tato metoda nejčastěji probíhá dotazníkovým šetřením. Je to průzkum občanského mínění. Cílem je získání názoru z řad občanů a jeho následného využití. Skupina

obyvatel podstoupí dvě části dotazníkového šetření, kdy v té první jim jsou poskytnuty materiály pro hloubkové nastudování řešeného problému. Poté je provedena druhá fáze dotazníkového šetření a následným vyhodnocením výsledků. Tato metoda zajišťuje hodnověrnost daných výsledků.

4.7.9. Občanská porota

Jedná se o relativně malou skupinu občanů, které se vyjadřují k určité otázce. Jejich odpovědi mají pomoci ke konečnému rozhodování. Porota se na názory občanů (odpovědi) podívá a dospěje k určitému řešení, jež je navrženo ve výstupní zprávě z jednání.

4.7.10. Kulatý stůl

Je to metoda otevřené diskuse mezi aktéry, kde si jsou všichni rovni. Jde zde opět o diskusi v omezeném počtu. Je zde přítomen moderátor, který dohlíží na to, aby měli všichni účastníci stejný prostor. Jedná se zde o nejtradičnější a nejčastěji využívanou metodu projednávání projektů.

4.7.11. Scénáře budoucnosti (Scenario Building Exercise)

Tato metoda je využívána jako popis různých stavů budoucnosti. Jde zde o popis možného rozvoje a vývoje v území. Jde o vytvoření různých příkladů směru rozvoje obce, zmapováním současného stavu a možností budoucího vývoje. Scénáře budoucnosti jsou navrženy i s budoucími důsledky, které jsou určeny hybnými silami.

4.7.12. Interaktivní výstava

Tato metoda se využívá jako konzultační a informační nástroj, občas je využívána i jako nástroj rozhodovací. Informuje občany o řešeném projektu, ale zároveň občané mohou formou anket zprostředkovávat svůj vlastní názor. Součástí výstavy je osoba, která rozumí dané problematice a odpovídá na případné dotazy. (www.participativní metody.cz)

4.7.13. Pracovní skupina

Tato skupina není pro získávání názorů od občanů a také pro zapojení velkého počtu lidí. Jde o to, že je využívána jako poradní orgán, kdy složení skupiny tvoří klíčoví aktéři. Skupina se schází pravidelně do vyřešení problému. Může fungovat na řešení jednotlivých projektů, nebo může fungovat dlouhodobě. Umožňuje prostor pro otevřené řešení projektů. Jedná se hlavně o koncepční a strategické projekty. (IPR Praha, 2016)

4.7.14. Metoda Charrette

Tato metoda pracuje na diskusi v malých skupinách a poté v diskusi ve velké skupině. V malých skupinách jsou účastníkům předloženy jednotlivé problémy, o kterých diskutují. Lidé mohou malé skupiny střídat. Debatuje se do té doby, než se dospěje ke stejným názorům v řešení jednotlivých skupin. Výsledky z malých skupin jsou poté předkládány k projednání do skupiny velké, tedy společné. (www.participativnimetody.cz)

Je spousta metod, které přispívají k participaci občanů. Výše je vyjmenováno a popsáno jen několik. Další metody jsou například **Konsenzuální hlasování**, **Delphi**, **Future Search Conference**, **Plánovací buňka** a mnohé další. Níže je popsána metoda tvorba vize komunity, kterou jsem popsala a charakterizovala více s ohledem na téma bakalářské práce. (www.participativnimetody.cz)

4.7.15. Tvorba vize komunity (TVK)⁶

4.7.15.1. Obecné podvědomí o TVK

Tato metoda je zaměřena na vytváření dlouhodobých cílů rozvoje obce, města, mikroregionu. Snahou je zapojit co nejvíce občanů, tedy co nejširší veřejnost ať už z řad samotných občanů obce, odborníků, lidí z oblasti samosprávy či stálé návštěvníky. Cílem této metody je zapojení občanů, do diskuse o budoucnosti o vytvoření vize obce. *„Trvale udržitelný svět se nestane skutečností, dokud jej*

---

⁶ Tvorba vize komunity, zkráceno ve formě TVK

neuvídíme ve svých představách. Mají-li tyto představy-vize být úplné a přesvědčivé, musí k nim svým dílem přispět mnoho lidí.“ (Donella Meadows)

Důležitým faktorem je, aby měl člověk zájem se projevit a účastnit se takového setkání. Vzorem jsou slova účastníka plánovacího setkání Sen o Frýdlantě, který prohlásil: „*Pokud člověk nechce, nemá chuť, nemá zájem, nepomůže nic!*“ (Clark, 2004)

4.7.15.2. Charakteristika metody TVK

Tato akce je organizována nejméně na jeden a půl dne. Při této akci je snaha shromáždit co největší spektrum obyvatel obce. Hned na začátku se zhodnotí dle SWOT analýzy obec a poté se rozjede akce, při které se občané snaží shromáždit myšlenky budoucího rozvoje obce. Takové fórum veřejného plánování je organizováno řídicím výborem. Dále zde fungují konzultanti, ti zde fungují jako metodici a členové výboru vše koordinují, jako například, čas, místo, datum. Hlavním důvodem pořádání tohoto fóra je posílení komunity, posílení vedení a posílení komunitní filantropie. Prvním důvodem, tedy posílení komunity je založeno na posílení vzájemných vztahů mezi občany. Posílení komunity fórum rozumí proces tvoření společných vizí mezi obyvateli a také vzájemné dohodě. Dalším důvodem bylo posílení vedení. Tento důvod zahrnuje zdokonalování se ve facilitaci. Posledním, tedy třetím důvodem zde bylo uvedeno budování komunitní filantropie. Tento proces zahrnuje podporu projektů, na kterých se podílela veřejnost. Toto fórum je otevřeno pro všechny občany v řešeném území. Úskalím je časová náročnost realizace fóra. Jde zde o přibližně půlroční práci, před započítáním samotné akce debaty s obyvateli. Úspěch této akce se odráží na dovednostech a organizačních schopnostech facilitátora.

4.7.15.3. Vzorový program fóra TVK

Na obrázku 1 si můžeme prohlédnout ukázkou programu, který občané podstoupí, účastní-li se této participační metody.

Obrázek č. 6 – Vzorový program fóra TVK

Pátek

17.30 Registrace, večeře

18.15 Uvítání

Přehled procesu společného plánování

Kdo je tady?

18.45 Mozaika a vize – plénum

Jaká je naše obec dnes?

Jaká chceme, aby naše obec byla v budoucnu?

19.15 Historie a současnost naší obce – realie

Prezentace informací a dat o obci

19.45 Prezentace součástí zdravé komunity

- Efektivní vedení komunity
- Informovaná účast občanů
- Silný sociální kapitál (síť spolků a jejich kontakty)
- Živé umění a kulturní dědictví
- Vysoce kvalitní příležitosti pro vzdělávání v každém věku

- Odpovídající fyzická infrastruktura (cesty, veřejné budovy atd.)

- Spravedlivé a přiměřené sociální služby

- Vysoce kvalitní životní prostředí a přírodní zdroje

- Silná a stabilní místní ekonomika

- Plánovaný růst a rozvoj

20.15 Skupinové diskuse o součástech zdravé komunity (práce ve skupinách)

Náhodné rozdělení do malých skupin, každá skupina pracuje s jednou částí profilu

- Silné stránky vašeho města nebo obce v této oblasti

- Slabiny nebo obavy

- Jak byste chtěli, aby v budoucnu diskutovaná oblast vypadala?

- Co je v současnosti v této oblasti pěti klíčovými tématy, která by měla být řešena?

21.30 Rozloučení

Sobota

8.45 Snídaně, káva a registrace

9.00 Zprávy ze skupin

Každá ze skupinek přednese svou pětiminutovou zprávu celému plénu.

9.50 Výběr klíčových témat

Diskuse, během níž ze seznamu 50 klíčových témat vznikne na základě konsenzu nový seznam přibližně o deseti položkách.

10.25 Individuální výběr klíčového tématu

Účastníci si zvolí skupinku či téma, na kterém budou dále pracovat.

10.30 Přestávka

10.45 Malé skupiny se scházejí k diskusím o klíčových tématech

- Definujte problém nebo příležitost.
- Projektové cíle – definujte, čeho chcete projektem dosáhnout.
- Identifikujte možné projekty/řešení.
- Vyhodnoňte možné projekty pomocí tabulky dopadů a proveditelnosti.
- Vyberte 3 projekty, které přednesete plénu.

12.15 Oběd

13.00 Prezentace výsledků malých skupin

14.00 Bodování

Který projekt bychom podle vašeho názoru měli rozvíjet?

Který projekt je pro naši obec v této chvíli nejdůležitější?

14.15 Přestávka / Individuální výběr rozvojových projektových skupin

14.30 Práce na projektech – malé skupiny (pod vedením facilitátorů malých skupin)

- Celkové a dílčí cíle
- Možné překážky/řešení
- Potřebné zdroje
- Vedení
- Konkrétní kroky
- Harmonogram
- Koordinátor, první krok

16.00 Co dál? – plénum

- Plány na příští schůzku skupiny
- Jak komunikovat navzájem a s komunitou
- Koordinace projektů

16.30 Rozloučení

(Zdroj: Clark, Nawrath, 2004)

4.7.15.4. Příklady použití metody TVK

Jedná se o projekty, u nichž se použití obecného postupu liší. Záleží na místních poměrech, délce fóra, počtu zapojených občanů a samotného vedení projektu. Příklady poukazují na některé problémy, které během samotné akce mohly nastat. První příklad je z New Hampshire, tedy z USA, kde byla tato technika vyvinuta. Do Evropy se dostala díky paní Delia Clark, která spolupracovala na několika projektech s několika organizacemi na Slovensku a posléze i v České republice. (Clark, 2004)

- **Příklad z New Hampshire**

Občané amerického státu New Hampshire roku 1996 spolupracovali se státní neziskovou organizací, která měla zkušenosti a dovednosti v oblasti facilitace fór společného plánování. Jedenapůldenní akce posloužila k tomu, aby byly identifikovány řešení k uskutečnění cíle k rozvoji dobročinného projektu pod názvem-The Tasker Covered Bridge Fund.

Výstup:

Během této jedenapůldenní akce skupina vytvořila spoustu námětů na projekty. Cílem bylo vybrat jeden, na němž by se následně pokračovalo. Rozhodly se vytvořit: „dobrovolnou skupinu plainfieldských značkařů tras“. Dále byla vytvořena skupina, která měla za úkol přivést místní knihovny do 21. století. Tento proces plánování vygradoval ve vznik nových dobrovolných skupin a výborů, které se chtěly podílet na realizaci projektů.

- **Co bychom mohli a měli dělat pro Valašské Klobouky**

Setkání veřejnosti na projektu, co bychom mohli a měli dělat pro Valašské Klobouky, měla směřovat k utvoření společné vize a jednotlivých úkolů, které by pomohly k rozvoji komunity.

Toto setkání bylo velmi úspěšné. Této akce se účastnilo okolo 55 obyvatel a dále byli přítomni školitelé. Samotný počátek akce nabral na velké rychlosti, kdy mnozí obyvatelé necítili, že by měli šanci se projevit. S tím však souviselo načasování začátku akce, které bylo směřováno na páteční podvečer. Tento fakt mohl hrát významnou roli v tom, že občané byli unavení. Kladem této akce bylo věnování

obyvatelům, kteří přišli pozdě. Byla jim věnována stejná péče, jako všem ostatním. Ve Valašských Kloboukách se tato metoda osvědčila. Mnozí obyvatelé projevíli velký zájem o tuto metodu a také aktivní spolupráci. Dalším podstatným faktem bylo, informovat občany o výsledcích tohoto fóra, aby se cítili být v dobrém slova smyslu využiti.

- **Jaká je Lučina dnes a jaká by mohla být**

Tato akce byla velmi dobře přijata místními obyvateli jak stálými, tak rekreačními. Jejich spokojenost spočívala v možné komunikaci mezi nimi a vedením obce. Občané Lučiny se shodli, že je nutné vytvářet takové prostředí pro další rozvoj obce. Počet účastníků se pohybovat kolem pětatřiceti. V Lučině se rozhodli založit sdružení „ Pro rozvoj Lučiny“ a také debatovali na téma úprav rekreačního území obce.

4.8. Aktéři participačního procesu

Co se týče participačních procesů, je to role, která přísluší převážně občanům. Lidé by měli být ochotni debatovat a jednat. Je to veřejnost, jakožto úředníci, politici či občané, kteří budou mít určitou roli v tomto procesu. (Berman a kol. 2002)

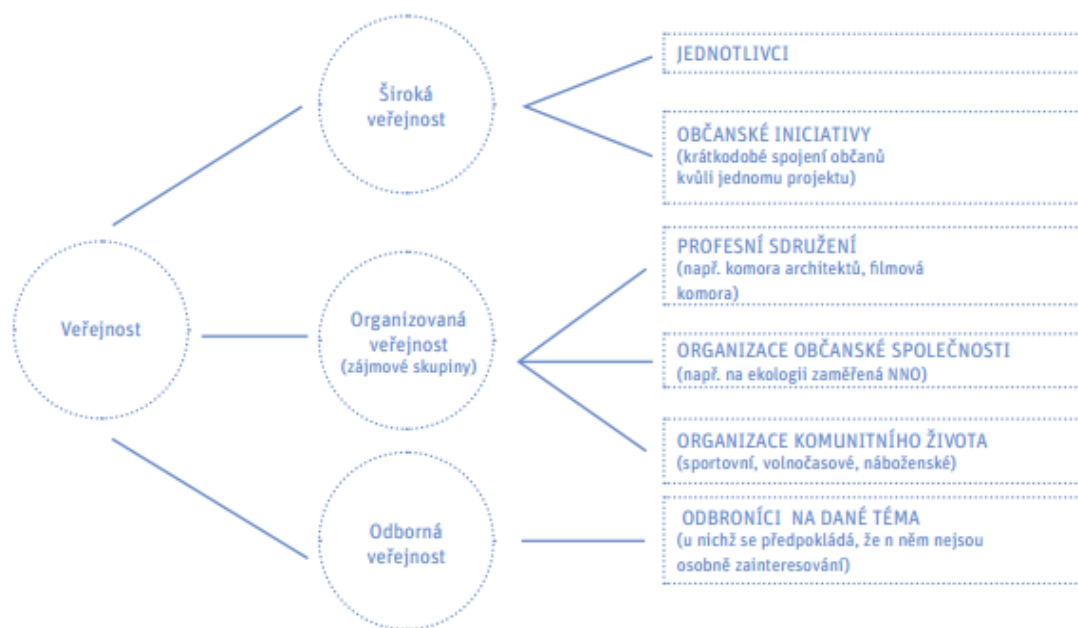
Než přejdeme k samotné definici aktérů, ukážeme si zde rozdělení veřejnosti, která je významná při otázkách zapojování občanů do rozhodovacích procesů.

4.8.1. Veřejnost

„V nejobecnějším smyslu slova dnes veřejnost zahrnuje vnitřně heterogenní část společnosti se zájmem na výsledcích politického rozhodování.“ (IPR Praha, 2016)

Obrázek č. 7 zobrazuje, jak je členěna veřejnost z hlediska participačních procesů. Samozřejmě se níže zmíněné typy veřejnosti v praxi mísí. Toto schéma vhodné pro participační procesy v otázkách koho do těchto projektů zapojit.(IPR Praha, 2016)

Obrázek č. 7 Členění veřejnosti

Zdroj: (Albert, 2012, převzato IPR PRAHA, 2016)

4.8.2. Aktér

„Označením aktér (nebo též účastník) se pro potřeby metodiky rozumí každý (jedinec, skupina osob, organizace či instituce), kdo projevuje zájem o dané téma, chce dané téma či proces ovlivnit a/nebo jím může být ovlivněn. Za cílové skupiny pak označujeme ty aktéry, kterým je proces, resp. jeho výstupy určeny.“ (Haken a kol. 2016)

Osoba, osoby, které jednají ve snaze o změnu či podobu v sociálním prostředí. Mají společný zájem na dosažení určitého cíle, jedná se převážně o výběr těch nejdůležitějších osob. Je to však především a hlavně věc týkající se občanů. Tyto osoby jsou nazýváni aktéry. (Zahradník, 2016)

Při zvolení případných aktérů z řad veřejnosti se snažíme o to, aby bylo pokryto co nejširší spektrum různých profesí, různých pohledů a aby byly zastoupeny všechny části řešeného území. (Maier a kol. 2015)

Nejčastěji se oslovují osoby z veřejné správy, u kterých je předpokládána spolupráce. Ty jsou následně tázáni o vyslovení dalších vhodných kandidátů k následné účasti. Takto se pokračuje, dokud nedojde k „nasycení“. Tato metoda je rovněž nazývána metodou sněhové koule. *„Pro identifikaci aktérů se často využívá tzv. metoda sněhové koule či nabalování, při které nás každý nový aktér postupně odkazuje na další aktéry, a ti opět odkáží na nové aktéry. Tak to jde do té doby, než se začneme vracet k již identifikovaným aktérům.“* (Haken a kol. 2016)

Okruhy oslovovaných účastníků:

U participačních procesů jsou aktéři voleni tak, aby byly pokud možno zastoupeny z těchto níže uvedených okruhů.

- *veřejná správa – zejména starostové obcí nebo radní a zastupitelé mající zájem (zde je žádoucí zajistit zastoupení naprosté většiny obcí); pracovníci svazků obcí a obecních společností se vztahem k území*
- *členové místních akčních skupin*
- *profesionálové – projektanti, například územní plánovači, architekti, krajinní inženýři, projektanti ÚSES, dopravní inženýři, specialisté na technickou infrastrukturu a energetiku; úředníci veřejné správy věnující se managementu krajiny a sídel, například pracovníci správy chráněných území a ochrany přírody a krajiny, pracovníci orgánů ochrany památek, pracovníci správy vodních toků a zdrojů další odborné profese, například sociologové, kulturní antropologové, ekologové apod.*
- *lidé existenčně spjatí s krajinnými zdroji a hodnotami v území, například lesníci, zemědělci, podnikatelé v cestovním ruchu*
- *učitelé a lidé věnující se výchově dětí, například vedoucí turistických oddílů, mládežnických organizací a dětských kroužků*
- *nevládní organizace, spolky, občanská společnost – zástupci spolků a neziskových organizací se zájmem o přírodní a kulturní dědictví, okrašlovacích spolků, dobrovolní hasiči a podobně;*

- *organizace věnující se sociálním službám, společenským a kulturním tématům: například organizace věnující se znevýhodněným skupinám, asistenční a sociální práci, církve, folklórní sdružení*
- *představitelé a členové hospodářské komory a dalších podnikatelských sdružení*
- *další významní jednotlivci s přehledem a autoritou (Maier a kol. 2015)*

5. ANALYTICKÁ ČÁST

5.1. Město Manětín

Město Manětín je malé město, které se nachází na rozhraní dvou krajů, konkrétně Plzeňského a Karlovarského. Leží přibližně 30 kilometrů od Plzně a 40 km od Karlových Varů. Město Manětín není z ekonomického hlediska dobře situováno, jedná se o periferní oblast. Je to oblast s demograficky stárnoucím obyvatelstvem. Jednou ze slabých stránek je slabá sociální a technická infrastruktura. Na špatné úrovni je zde i dopravní infrastruktura. Nevýhodou těchto oblastí je, že se lidé stěhují do větších měst. Co se týče občanského vybavení města, není tu mnoho věcí, které by tu chyběly. Je zde základní škola, mateřská škola, obvodní lékař, zubař, lékárna, hřiště, kulturní dům, pošta, restaurace, koupaliště, informační centrum, potraviny. Pro starší občany je zde dům s pečovatelskou službou. Co se týče demografie obyvatelstva a trhu práce, v tomto Manětín lehce zaostává. Je tu problém se stárnoucí populací, jak jsem již zmiňovala výše a také je tu problém s pracovními příležitostmi. Průměrný věk v Manětíně je 42,6 let. (www.manetin.cz) Velká část mladých lidí odchází za lepšími podmínkami, tedy do větších měst. Mladá generace, která by mohla ovlivnit rozvoj obce, pomalu mizí.

Aby obec správně fungovala, je zde důležitá spolupráce ať už mezi občany tak mezi obcemi. Tím jsem chtěla upozornit na existenci mikroregionů kolem města Manětín. V Plzeňském kraji, tedy konkrétně na Plzni-sever je jich mnoho, pro nás je nejvýznamnější Manětínsko-nečtinský mikroregion a také mikroregion Dolní-Střela. Manětínsko-nečtinský mikroregion byl založen v roce 2003 a zahrnuje obce Manětín, Nečtiny a Štichovice. Tento mikroregion vznikl na společné dohodě starostů těchto obcí, za účelem snížit problémy, kterými tyto oblasti trpí. Hlavními cíli jsou: stabilizace počtu obyvatel, rozvoj cestovního ruchu, který je stavěn na místních kulturních a přírodních památkách. Dalším společným znakem těchto obcí je historie. Předsedou tohoto mikroregionu je současný starosta Manětína Mgr. Josef Gilbert Matuška. (www.manetin-nectiny.cz). Druhým mikroregionem, souvisejícím s manětínskem je Mikroregion Dolní-Střela. Vznikl v roce 1999. Pod tento

mikroregion spadá v součtu 25 obcí a 38 částí obcí. Tyto obce se sjednotily za účelem zlepšení kvality turistických služeb. Tento mikroregion je v oblasti řeky Střely až po soutok s Berouňkou. (www.dolni-strela.cz) Tyto mikroregiony slouží kvůli dotačním titulům, ale né pro věci spojené s participací.

Manětín je také bohatý na spolkovou činnost, některé spolky a organizace jsou zde již od „pradávná“, tudíž mají v obci tradiční postavení a některé jsou v obci novinkou. Manětínské spolky se ve městě podílejí hlavně na tvorbě akcí, ať už sportovních, rekreačních, kulturních, apod. jedním z významných spolků Manětína je KOS Manětínský, jedná se o kulturní okrašlovací spolek. Snaží se zvelebovat a zkrášlovat místní zajímavosti. Velkou pozornost v Manětíně na sebe strhuje Sbor dobrovolných hasičů Manětín, který svůj počátek datuje kolem roku 1869. Tento spolek se velmi podílí na akcích, které se v Manětíně pořádají. Dalšími spolky jsou například: Český svaz ochránců přírody Manětínsko, Český svaz žen, Český svaz rybářů, Tělovýchovná jednotka Sokol Manětín, Divadelní spolek MLASK manětínský, myslivecká sdružení a další. Není zde žádná spolupráce s městem, jsou to spíše takové pasivní spolky na úrovni obec-spolky. (www.manetin.cz)

5.2. Analýza aktérů

Aktéři pro tuto bakalářskou práci byli vybíráni na základě detailní analýzy a také pomocí metodiky, která doporučovala zahrnovat osoby, které by pokrývaly co nejširší rozmezí pohledů, profesí, zájmů řešeného území. V mé práci jsem analyzovala osm účastníků, kteří se podíleli na vzniku této práce a zároveň to jsou osoby (aktéři) případného projektu tvorby vize komunity. (Maier a kol., 2015)

Aktér č. 1- Mgr. Josef Gilbert Matuška

- Starosta města
- Člen církve
- Podnikatel

- Člen a zakladatel Manětínsko-nečtinského regionu

Aktér č. 2- Mgr. Jaroslav Hruška

- Místostarosta města
- Člen a zakladatel spolu ochránců přírody Manětínska
- Myslivec
- Dobrovolný hasič
- Zemědělec

Aktér č. 3- Ing. Ondřej Fábera

- Zastupitel města
- Člen mikroregionu Dolní-Střela
- Vedení skautského oddílu
- Člen církve

Aktér č. 4- Ing. Eva Vaňková

- Tajemnice města
- Členka TJ Sokol Manětín

Aktér č. 5- Perta Kaprová

- Vedoucí stavebního úřadu

Aktér č. 6- Mgr Věra Janouškovcová

- Ředitelka základní školy

Aktér č. 7- Mgr. Kristýna Eretová

- Vedoucí dětského klubu
- Členka dobrovolných hasičů

Aktér č. 8 - Miroslava Hrušková

- Místí policistka
- Členka ochránců přírody manětínska

5.3. Výsledky

5.3.1. Rozbor rozhovorů

V následné analýze poukážu na to, jak aktéři města vnímají tento proces, tedy proces participace. Co si myslí, že je na těchto procesech funkční, nefunkční nebo stěžejní. Snažila jsem se vybrat aktéry z řad občanů, které aspoň trochu znám, abych si tím pomohla v rozhovorech. Níže se pokusím aplikovat rozhovory do kontextu s problematikou proveditelnosti participativního procesu v Manětíně.

Výsledky jsou zpracovány na základě rozhovorů provedených s vybranými aktéry. Celé rozhovory jsou k dispozici v přílohách této práce či jsou k dispozici v audio podobě přiloženého CD na zadních deskách práce.

Výsledky rozhovorů jsem rozdělila do šesti částí, kdy se každá část věnuje určité problematice, související s občanskou participací ať už obecně či v návaznosti na Manětín.

5.3.1.1. *Obecné představy o občanské participaci*

Na otázku ohledně toho, co si představují pod pojmem občanská participace, všichni odpověděli zhruba stejně, je to vlastně nějaké aktivní zapojování, ovlivňování

veřejnosti. Zde si ukážeme pár definic participace z řad aktérů. Na tuto otázku se mi dostávalo zhruba stejných odpovědí. Rozdílnost některých aktérů se projevila až v dalších otázkách ohledně zkušeností s participací, o tom, jestli je pro město přínosem, nebo spíš na škodu. Specifická byla ovšem odpověď pana starosty, která má velký vliv k přístupu otázkám participace ve městě. Přímou cituji pana starostu.

„No, asi nic. (...) Né, tak je to to, co snad ani nechci slyšet. Je to zapojení občanů, kteří můžou udávat své připomínky a tím pádem se podílet na rozvoji obce.“
(Josef Gilbert Matuška)

Ředitelka základní školy definovala pojem občanská participace takto:

„Pod tímto pojmem si představuji zapojení občanů do veřejného života ve městě i okolních vesnic. Je to projev občanské odpovědnosti a je velice důležitý pro fungování společenského života v obci.“ (Věra Janoušková)

Další definice v sobě obsahovaly samotnou iniciativu od občanů podílet se na těchto procesech.

„... participace, že teda vlastně, že jako ty lidi se podílí na rozvoji toho města nějakým způsobem, že svý iniciativy chtějí vytvářet to prostředí pro sebe, který by jim jakoby pomohlo k tomu životu v tej lokalitě, si myslím.“ (Petra Kaprová)

„Občanská participace, no já za tím vidím, to že, to že se lidi bez toho, že by je někdo nějak pobízel, nutil, tak se rádi zapojí do různých záležitostí, který jsou spojení s tou místní komunitou, to znamená, od pořádání dětskýho dne až po to, že třeba se někde starají o nějaký záhonek, a nebo když se něco řeší, nějaký závažný téma, třeba kanalizace nebo nějaký priority investiční, takže chodí třeba na zastupitelstvo, že sami přicházejí s nějakými návrhy, že to prostě sledujou, oponujou. Prostě jako zapojení veřejnosti do dění.“ (Ondřej Fábera)

Další definice byly například spojovány s účastí občanů na zasedání zastupitelstvech, kdy takto definovala participaci tajemnice města.

„No, tak pod tímto pojmem si představuju nějaký, nějakou, nějaký ovlivňování, aktivní ovlivňování, nevim, řeknu něco veřejnýho, co se děje v obci, třeba. Lidi přijdou třeba na zastupitelstvo, nebo pracují v nějakých orgánech obce a tím to ovlivňují, nebo v nějakých spolecích, které se taky můžou vyjadřovat k různým věcem, co se na úřadě dějou.“ (Eva Vaňková)

5.3.1.2. *Zkušenosti aktérů s občanskou participací v Manětíně*

Když jsem se dotazovala na to, jestli se aktéři někdy podíleli na zapojení veřejnosti, jestli se procesu účastnili, jen někteří z dotazovaných aktérů odpověděli, že něco takového podstoupili.

Vedoucí dětského klubu odpovídala na otázku účastnění se procesů participace takto:

„Ehm, no, v našem městě nic takového neprobíhalo a ani neprobíhá, tedy jsem se nikdy neúčastnila procesů zapojení veřejnosti. Ve městě, no, zkušenost mám pouze s volbami, tedy volebním systémem.“ (Kristýna Eretová)

Další zkušenosti s participací vyjádřili těmito slovy ředitelka základní školy a zastupitel města. Někteří svoji odpověď spojili s účastí na zastupitelstvech.

„Do veřejného života se zapojuji mnoho let – od r. 1981 až do současnosti jsem členkou zastupitelstva města, a proto se pravidelně zapojuji do rozhodovacích procesů. Zasedání zastupitelstva se konají pravidelně měsíčně – jeden měsíc v Manětíně, další měsíc v některé ze 14 přilehlých obcí. Tak se postupně vystřídají všechny obce. Zasedání se zúčastňují občané, kteří se vyjadřují k projednávaným bodům a zastupitelé k jejich připomínkám přihlížejí při hlasování - schválení či neschválení. Je dobře, že se občané mohou vyjadřovat k záležitostem, které se týkají kvality jejich společenského života. Při projednávání závažných a dlouhodobých akcí, např. územního plánu, odkanalizování města, průtah městem, atd. jsou zváni odborníci, kteří vše potřebné vysvětlí a dají prostor pro diskuzi s občany. I v tomto případě dá zastupitelstvo na jejich hlasy.“ (Věra Janouškovcová)

Zde nastává rozpor v tom, kolik občanů uznávají aktéři jako aktivní účast při rozhodování o věcech veřejných. Paní Janouškovcová uvedla, že se lidé jednání zastupitelstva účastní, někteří aktéři tento pojem vnímají jinak. Nevidí aktivitu občanů ani na zasedání zastupitelstvech ani v jiné podobě. Dále je o tom hovořeno níže.

„... Já si myslím, nebo já osobně, my jsme se se nedávno přistěhovali, takže teď kon třeba co předcházelo teď kon tý činnosti v zastupitelstvu, tak považuju za nějaký

aktivní zapojení. Jako zajímali jsme se, zajímal jsem se o řadu věcí, ostatně jako i ta kandidatura ve volbách a to zapojení v zastupitelstvu, protože občan jako občan, tak je v podstatě jednou z nejjasnějších příčin nebo ukázek té participace, prostě stejná možnost je, sedět někde doma, říkat si oni to stejně dělají všichni blbě, občanská participace je říct, no tak dobře já třeba budu v těch volbách kandidovat, nebo tak. Pokud to samozřejmě teda není myšleno tak, jako budu kandidovat do voleb a budu z toho mít spoustu peněz, nebo zaujmu, prostě nějakou pozici hnedka, to jako vůbec. To samozřejmě potom může být nějaká zjištěnost, ale já si myslím, že, tohle je jedna věc a potom jsou samozřejmě další věci, který třeba, který by se tak daly označit a to je třeba vedení toho skautského oddílu, který vedu, nebo já nevím, taková drobná výpomoc při tom dětském dnu, nebo při těch jiných aktivitách. A nebo i to, co děláme třeba tady na Rabštějně, že to je samozřejmě část města, takže to i považuju za součást participace v Manětíně, nebo na Manětínsku.“ (Ondřej Fábera)

Dále se k této otázce vyjadřoval pan starosta, jehož odpověď zní takto:

„Neúčastnil, myslím si, že takové věci nemají smysl. A když už nějaký veřejný projednání jsou, záleží zde na té míře zapojení. Konečné rozhodnutí je stejně na nás...“ (Josef Gilbert Matuška)

Tajemnice města se odkazovala na vyvolanou participaci kolem kanalizace města. Pro město to bylo takové první volání po participaci ze strany občanů. Zde si můžeme tedy představit to, že když se lidé nezapojují či neprojeví zájem, což je z rozhovorů patrné, tak jak říkají „neusnuli na vavřínech“ a jsou stále v pozoru, co se v obci děje. Zde tedy byla participace vyvolána zdola (tedy samotnými občany), poté bylo nuceno od projektu kanalizace ustoupit.

„No, do tohoto procesu, spíš jako z pozice tajemnice, samozřejmě starostovi taky říkám svoje názory na různé věci, potom jsem členkou TJ Sokol Manětín, takže taky i trošku za ně. Ale spíš vím, že se to tady dělo ohledně, třeba když se projektovala tlaková kanalizace v Manětíně, takže, všechno se zveřejňovalo, zastupitelstva, výsledky ze zastupitelstvech, tak a prostě byla schválená, schválený projektování atd., nikdo tomu nevěnoval moc pozornost, a pak když se to dostalo mezi lidi, tak vlastně, co to je tlaková kanalizace, tak potom na zastupitelstvu jsme měli asi 40 lidí, kteří prostě nesouhlasili s tím, a by tady byla tlaková kanalizace. A vlastně docílili toho, že se ten projekt vlastně zastavil a v rozpracovanosti prostě se ukončil. Jo a začalo se jít tou

jinou cestou, tou cestou gravitační kanalizace. Takže lidi byli prostě proti tomu, měli by doma čerpadlo, o které by se museli v budoucnu starat a jsou tam i určité rizika, kdyby třeba nešel proud, tak by nefungovalo. Toho jsem jako byla svědkem, ale ti lidi začali participovat, až když bylo pozdě, no. Takhle to obec jako stálo půl milionu, jo.“
(Eva Vaňková)

Je zde otázka toho, jestli by se občané měli vůbec zapojovat do takových témat, jako je řešení kanalizace. Tahle věc je tak závažná, že by se u těchto procesů měla držet veřejnost vzad. Dle mého názoru při těchto projektech by veřejnost do debaty být pouštěna neměla.

Pan místostarosta má další zkušenost s občanskou participací, kdy na základě dotazníkového šetření zjišťoval potřeby obce Stvolny (součást Manětína).

„My jsme to zkoušeli ve Stvolně, když jsme tenkrát je svolali do hospody a ptali jsme se jich, jaký věci by chtěli změnit, co je trápí, co by chtěli zlepšit a pak jsme měli takovej dotazník a oni měli možnost zaškrtnat pořadí těch věcí, který jsme navrhli, to znamená od chodníků, přes zeleň, elektriku, kanalizaci, školu, dopravu, takže jsme to zkoušeli.“ (Jaroslav Hruška)

Dále však upozornil na to, že občany stejně zajímá více, jestli jim v obci svítí či nesvítí pouliční osvětlení a o věcech, které se týkají rozvoje obce, k těm se moc nevyjadřují.

Další zkušeností s občanskou participací vnímají aktéři tvorbou územního plánu. Zde je to trochu jiné, je to zákonem uloženo ve formě veřejného projednání. Dále také uváděli projednávání II. etapy průtahu Manětína. Další pokus o participaci, který uváděla tajemnice města, byla anketa na využití budovy Černého orla, kdy dále z rozhovoru vyplynulo, že občany vůbec nezapojili, ale o využití budovy rozhodlo zastupitelstvo obce.

5.3.1.3. Pohledy aktérů na zapojování veřejnosti do participativních procesů v Manětíně

Myslím si, že stěžejním bodem je chtění samotného vedení obce. Jestli občany nechťejí pustit do rozhodovacích procesů, tak to neudělají. V tomto ohledu nemají Manětínští obyvatelé pevnou oporu. Je to ve městě omezeno na účasti lidí v komisích

a ve spolcích. I když z rozhovoru s tajemnicí města vyplynulo, že účast lidí v komisích nefungovala tak, jak by měla.

„ ... No ale, lidi něchtěj dělat v těhle nějakejch řeknu komisích a tak dále, my jsme tady měli komisi pro cestovní ruch a takový ty věci, ale ono to v podstatě nepracuje, jo... “ (Eva Vaňková)

Další vyjádření, které je zde uvedeno od zastupitele města, který na otázku ohledně zapojení spolků, kteří jsou důležitým aktérem v participativních procesech, odpověděl takto:

„...Myslím si, že jsou spolky slyšet málo a že ta spolupráce je dost formální. Jakože ty spolky, když to tak člověk vezme, tak do značný míry nic moc nepotřebujou, kromě toho, když třeba dělají ples nebo nějakou akci, třeba pro děti, tak jim město třeba něco drobně přispěje, ale že by to byl takovej ten život, to není jako, tam není žádněj občanskěj spolek, v uvozovkách, jo, je tak KOS, dejme tomu, ale ten se stahuje do takových těch aktivit, který s tím městem ne tak úplně otevřeně souvisej. Ta formálnost je daná v tom, že město ty spolky podporuje, ale že řada těch spolků je taková, dneska trošku taková zakonzervovaná, jo, že když to tak vezmu, tak proč by jako včelaři se podíleli na vize komunity, kdy jsou jako nejšťastnější u těch včel, ... “ (Ondřej Fábera)

Samotný pan starosta má velice jasný názor na zapojení veřejnosti. Jasně rezignoval na komunikaci s obyvateli města. Nemyslí si, že jsou tyto metody perspektivní. De facto řekl, že lidé si splnili svou povinnost ve volbách a teď je řada na něm. Je zde potom velice těžké vyvíjet nějakou participativní činnost, když zjistíte, že tu není hlavní a důležitá podpora od starosty města.

„... Když sem nějaký občan přijde s nesmyslnými připomínkami, třeba ohledně zmenšení památkové zóny, tak Vás ta chuť s občany mluvit opustí. Beru to, když lidé chtějí reálné věci, ale né to, že po vás chtějí věci, které nejsou ani ve vašich silách. Každý, kdo sem na mě přijde rvát, tak mu vysvětlím, že si sám může sestavit kandidátku, snažit se o to, aby ho lidé zvolili, a pak, ať si to tady za tím stolem zkusí. Snažím se pro lidi vytvářet stejné podmínky, jestli mají nějakou iniciativu, snažím se je podpořit, ale musí se také snažit oni. Jo, myslím si, že by někdo ty pravidla určovat měl, lidé by se měli vyslechnout, ale zbytek je na nás. To je jako, kdyby si děti ve škole určovaly, jestli chtějí vyučování, nebo ne. “ (Josef Gilbert Matuška)

Paní tajemnice města se vyjadřovala k otázce, jestli je dobré zapojovat veřejnosti či nikoli takto:

„Jestli je to dobře nebo ne, já si myslím, že je to dobře, aby se lidi zapojovali, ale když to vidím, tak jako aktivní nejsou. Jo, protože to už se tady projednávalo x věcí už třeba, projekt průtah II. etapa, přišlo tam pár lidí, taky né všichni, kteří to vyloženě ovlivní, protože tam bydlí v tom místě. Územní plán, že jo, taky, najednou dneska sem choděj lidi, že na zahradě si nemůžou postavit, řeknu pergolu, ale když se to projednávalo, tak jako taky se o to moc nezajímali. Pak tady padaly taky takový perly, že bysme měli každému posílat pozvánky na zastupitelstvo, což jsme teda odmítli, protože nebudeme posílat tady 1200 nebo já nevím kolik pozvánek.“ (Eva Vaňková)

Dále zde byl vyjádřen názor na to, že by se měli občané zapojovat, je to důležité, ale vedoucí stavebního úřadu vidí problém v tom, že zde nemá občan partnera, se kterým by mohl fungovat, který by mu byl nápomocen.

„No, tak, je to asi důležitý, asi jako vůbec ten člověk, když se bejt nebo žít v tej vesnici, nebo v tom městě, v tejhleceť lokalitě, která je taková, že hustota obyvatel je strašně malinká, že jo, tak by to chtělo, aby si pomáhali, samozřejmě. Ale je to trošku složitější, jak ty obce se vylidňujou a ani nejsou, já mám někdy pocit, že ani člověk nemá k sobě toho dalšího partnera, kterej by, se kterým by mohl jako fungovat, no. Aby jako mohl něco vytvářet. Nebo už jsem tak jako tak na tom otupělá, že už jako nemám, mám zkušenosti trošku někdy i špatný, no. Ale to je z mý zkušenosti jo, ale myslím si, že to takhle ten Manětín zrovna má. Myslím si, že tady jsou třeba zrovna jiný vazby, než znám já.“ (Petra Kaprová)

Místní policistka se k otázce zapojení veřejnosti vyjádřila tak, že by bylo určité dobré, kdyby se veřejnost zapojovala, ale zastává názor, že pokud se zapojí moc lidí, projekty se mohou časově prodloužit.

„Tak, jestli by se měli zapojovat, samozřejmě by se měli zapojovat do nějakýho veřejnýho mínění, do nějakého veřejného rozhodování měli, ale, když to řeknu blbě, tak né zase tak moc, protože když do toho moc lidí kecá, tak to stojí za prd. Takže si myslím, že by to mělo být tak, že by si lidi měli zvolit svého zástupce, že by za ně měl mluvit někdo rozumnej, inteligentní, kterej by prostě pojmul ty jejich názory a někde by to prostě jakoby vynesl, já nevím, podle toho, co se rozhoduje.“ (Miroslava Hrušková)

„Ono je strašně fajn, když se ty lidi zapojujou, je to určitě potřeba a aby byli všichni spokojeni, je potřeba slyšet většinovej názor, tak aby si mohla provést něco, co ti lidi chtěj, problém je ale v tom, že když chceš pustit lidi do rozhodování o věcech veřejných a je to jedno, jestli je to politika, nebo územní plán, tak by ty lidi měli mít za prvý nějakou úroveň toho vnímání tý občanský společnosti, což my po těch 40 letech komunismu ta stará generace prostě nemá...“ (Jaroslav Hruška)

S tímto vyjádřením pana místostarosty souvisí další kapitola, které rozebírá připravenost občanů Manětína na participativní činnost.

5.3.1.4. Připravenost občanů Manětína na participační činnost očima aktérů

Jak už bylo mnohokrát uvedeno, v participativních procesech je lidem, nebo přesněji občanům, prisuzována velká úloha. Už Petr Klápště definoval, občané daného území nositeli detailní znalosti a potřeb. Tyto procesy však nejsou sestaveny pouze na občanech obcí, ale nesmí být opomenuti odborníci s danými znalostmi. Jak již uvedla aktérka Kristýna Eretová.

“Určitě ano, občané města vidí nejvíce to, co by se mělo změnit, no, jsou to vlastně dennodenní sledovatelé ve městě.“

V rozhovoru byla nadnesena také otázka o tom, jestli mají občané vůbec odbornost, aby se zapojovali do těchto procesů. Příkladem je rozhovor s místostarostou města, který uvedl:

„Lidé by měli mít nějaké odborné podvědomí o tomto tématu. Když se zjistí, že mají zdegradované myšlení, z hlediska odbornosti, tak je problémem uznávat a přijímat jejich většinový názor. Lidé musí být vybaveni nějakými znalostmi a schopnostmi, aby ta participace byla možná uskutečnit.“ (Jaroslav Hruška)

Dále pan místostarosta uvedl, že Manětín není k těmto procesům vycvorený a je to generační záležitost v případě Manětína občany na toto myšlení naladit. Narážel tím na to, že je ve městě stále zažitý komunismus, který má vliv na projevy se občanů. Tento fakt může být postaven tak, že v době komunismu byly schůze povinné a de facto hlas lidu neměl žádnou váhu. Nebo na to můžeme také pohlížet tak, že povinností schůzí by lidé na projednání přišli, ale neměli bychom partnera k debatě.

Strhlo by se to v monolog ze strany vedení participační akce a lidé by zde tvořili pouze komparz.

„V Manětíně je povětšinou starší generace, se kterou po čtyřiceti letech komunismu, kdy je ta komunita tak znormalizovaná, je těžké něco dělat. Ti lidé se všeho bojí. Uznávají pouze pseudoautority.“ (Jaroslav Hruška)

Dále aktéři uváděli samotnou neochotu občanů se zapojit do těchto procesů, která možná dosti souvisí s výše uvedenými skutečnostmi.

„... No, no. Je, no, oni se o to lidi nezajímaj moc, no. A ty, co se zajímaj, tak jsou většinou v tom zastupitelstvu, a nebo je to těch pár lidí, co kandidujou v těch volbách, jo...“ (Eva Vaňková)

„... Ty lidi by se na tom účastnit měli jo, protože ta obec to může myslet jak chce, ale potřebuje slyšet ten názor taky od té veřejnosti a oni nepřišli ani na ten územní plán, ani na tu kanalizaci. Přišli až ve chvíli, kdy nastal problém, když zjistili, že to půjde přes jejich pozemek, když zjistili, že se nebudou moc připojit, když zjistili, že nebudou moc stavět, jo...“ (Jaroslav Hruška)

V návaznosti na výše uvedené skutečnosti jsem po aktérech chtěla charakterizovat místní komunitu. Manětín je malé město, kde si tu lidově řečeno „lidé vidí do talíře.“ Město je bohaté na spolkovou činnost a dá se říct, že v průběhu roku se tu děje nespočet věcí. Problémem však je, že se tu konají akce, které nejsou organizací místních obyvatel. Jak již pan starosta uvedl:

„Tak Manětín dobrý. Ti lidé tu prostě jsou a myslím si, že v průběhu roku se tu děje nespočet věcí. Nejhorší je, že to jsou většinou lidé z venku. Manětín je oblíbenou turistickou destinací a mnozí lidé tu tráví přes léto dost času a věnují se např. worksipu, dětským táborům, koncertům v místním zámeckém sále. No, kdybych to měl všechno jmenovat, byli bychom tu dlouho. Jak říkám aktivnímu zapojování lidí se tu často věnují ti cizí. Myslím si, že místní lidé jsou docela líní. Jsou tu lidé, kteří jdou vidět všude a zase jsou tu lidé, kteří nevidíte vůbec, protože jsou líní vylézt z obýváku.“ (Josef Gilbert Matuška)

Další charakteristiky se, ohledně komunity Manětína, vztahovaly na místní spolky. Zde si můžeme ukázat vyjádření Kristýny Eretové.

„Tak, místní komunita je docela pevná. Je zde bohatá spolková činnost a myslím si, že při procesu zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů by to byla směsice názorů, avšak si nemyslím, že by místní lidé měli velký zájem se procesu účastnit.“

Tímto navazují na fakt, že místní občané a spolky se málo zapojují do aktivit města. Když pořádají nějakou akci, s městem málo spolupracují. Účast spolků, v aktivitách města, již definoval zastupitel Ondřej Fábera. Jsou to skupiny zakonzervované, které se nejraději věnují svým aktivitám a nevidí potřebu se zapojit do procesů spojené s městem. Odráží se to také na účasti zastupitelstvech a jeho průběhu. Jsou tu lidé moc strnulí a neaktivní. Z uvedených dat se zastupitel města Ondřej Fábera vyjádřil těmito slovy:

„Tady je to o tom, že se to odříká, nikdo nezvýší hlas, tam ten kvas v tomhleto ted'ka prostě není, jo. Potřebovalo by to, není to takový rozšťouraný, jo, kolikrát se právě ta komunita vytvoří, když je nějaký to téma, o kterým se prostě ty lidi střetnou. Někdy z toho prostě vyjde něco totálně rozhádaného, ale někdy je to prostě takový, že se o tom jako fakt střetnou, nejde se dobrat nějakýho rozumnýho konce, prostě, najednou se otřesou takový ty jistoty, který tam byly desítky a stovky let a zbaví se toho blastu, no (...)“ (Ondřej Fábera)

5.3.1.5. Chyby, kterých se vedení města dopustilo v pokusech o participaci v Manětíně

Chyba, které se vedení města dopustilo, je, že participace v Manětíně začíná v momentě, kdy si lidé mají vybrat nějakou variantu návrhu. Úskalím těchto procesů často bývá, že obec začne zapojovat veřejnost až ve chvíli, kdy je buď rozhodnuto o nějaké variantě a lidem jenom udělají veřejné projednání toho, jak to bude vypadat, nebo jim dají vybrat mezi navrženými variantami. Nevím, jestli tento přístup je dobrý, občany potom omrzí chodit na tyto projednání, kdy se potvrdí to, co už bylo navrženo a oni v tomto procesu hrají pouze vedlejší roli. Příkladem může být právě otázka kanalizace, která byla občany zastavena. Samozřejmě je otázka názoru, jestli se lidé mají vyjadřovat k otázkám týkajících se kanalizace. Tento pocit má i zastupitel města, který se k tomuto tématu vyjádřil takto:

„ ... Já jsem rád, když se lidi zapojují a když si k tomu řeknou svý. Já jsem ten typ zastupitele, kdy se v řadě případů se na to odvolává a říká, teď je těžký něco rozhodnout, možná by bylo lepší na to téma uspořádat nějakou anketu, nechat lidi, aby se prostě vyjádřili, nebo, nebo kolikrát mě mrzí jako malá účast při jednáních zastupitelstva.(...)Kdyby se předem mň sledovala nějaká cesta, o který byli někteří přesvědčeny, že je nejlepší, tak by se třeba tahleto varianta, kterou navrhovali, tak by se třeba vyhodilo mň času, peněž, úsilí, nebo tak.(...)Někdy jsem právě ten, komu to na zastupitelstvu vadí, že zastupitelé přicházejí už s předem jasným názorem a to, že je to třeba názor, kterej tam výrazně převládá v tom zastupitelstvu, tak si prostě myslí, že takhle si to myslí i většina veřejnosti a né vždycky je to tak pravda.“ (Ondřej Fábera)

Při dalších analýzách rozhovorů jsem se dostala k tématu míře informovanosti občanů. Tato skutečnost má obrovský vliv na to, jestli jsou občané aktivní či nikoli. Je to jedním z předpokladů pro následné zapojení občanů do diskuse. Na první pohled se zdá, že na této úrovni není žádný problém, ale myslím si, že aktivita od občanů je brzdou právě na této úrovni. Jednotliví aktéři k tomu mají svůj postoj. Z uvedených rozhovorů vyplynulo, že si splní základní informování občanů tj. webové stránky města, úřední deska, vyvěšením zápisů ze zastupitelstva, účastí na zastupitelstvech. Jak zde bylo uvedeno, snahy občany zapojit do věcí veřejných nevyřešíme sepsáním mnohdy až moc odborného textu, který občanům města nic neřekne, příkladem tomu je vyjádření pana zastupitele:

„ ...Když se napiše článek o tom, že se provádí komplexní pozemkové úpravy a je možné narovnat vlastnickou tržbu nemovitosti zejména zemědělského pozemku, tak tohleto když si přečte někdo, no tak co by k tomu jako. Navíc, tady se ani nejednalo o nějaké projednávání, tady se jednalo prostě ryze o to, napište, kdo se do toho chcete zapojit, jo, takže čili zase pasivně, jo ... “ (Ondřej Fábera)

Toto vyjádření naráželo na nepovedenou realizaci pozemkových úprav, o kterou se pokoušel pan místostarosta. Jeho názorem však bylo, že informace pro občany byly dostačující.

Musíme si říci, je-li tato míra informovanosti je dostačujícím způsobem na to, aby se lidé účastnili těchto důležitých věcí. Většina aktérů, převážně z vedení obce, si myslí, že občany informují dostatečně, jiného názoru je vyjádření zastupitele města:

„Určitě, v tomhle ton jsme docela břídilové, jako v tomhle ton je vlastně Manětín založen na šuškaně susedský. A jako když se to někdo nedozví nějak aktivně, takže město a jako, že by to město nějak vnucovalo ty informace, to jako ne.“

Je patrné značné rezervy kolem tématu informovanosti občanů Manětína. Možná ani tak nejde o to, kde všude se informace objevují, ale s jakým časovým předstihem dávají občanům vědět o konání nějakého projednání. Jak uvedla tajemnice města, v tomto směru nevidí chybu.

„Já si myslím, že ne. (...) Vyvěšuje se sedm dní předem (...) jako lidi se musí taky trošku zajímat, že jo. A né až potom, že někde slyšej v hospodě něco, tak najednou se prostě zvedla nějaká vlna nevole, ale předtím jako nic, no.“

Jde o to, jestli výše uvedený časový předstih je podle tajemnice dostačující. Podle mého názoru je to krátká doba na to, aby se člověk seznámil s danou problematikou, a mnohdy si myslím, že ani občané nepostřehnou, že se něco dělo.

Pan místostarosta také zastává názor, že občané jsou informováni dosti, mělo by být jejich snahou se o tyto věci zajímat.

„Ne, hele jako, máme web, máme úřední desku, máme veřejný zasedání, jezdíme po vesnicích na těch zasedání a určitě ten zájem veřejnosti není takovej, jakej já bych si představoval. Jo, už jenom na ty zasedání toho zastupitelstva chodí šest, sedm lidí, stabilně. Přijdou akorát jen, když se volí, když je ustavující a pak ne a pak prostě, zrovna územní plán a kanalizace je obrovský téma, který tu obec může měnit na desetiletí, ale ten zájem byl hodně tristní, hodně tristní. A ty lidi to věděli, jo, bylo to všude.“

Co se týče úřední desky, jsou zde občané informováni prostřednictvím elektronické úřední desky, ale také prostřednictvím vyvěšením informací na tabuli, která se v Manětíně nachází v pošty. Tento přístup spíše využívají starší osoby, které nemají takové technické dovednosti k čerpání informací na webových stránkách města. Webové stránky města jsou přehledné, jedním z problémů může nastat s tím, že zde nejsou pravidelně obnovovány informace. Další průběh informovanosti občanů jsou zápisy ze zasedání zastupitelstev. Tyto zápisy jsou k dispozici k nahlédnutí na samotném úřadě tak jsou pravidelně vyvěšovány na webové stránky města. Ze zápisů ze zastupitelstev souvisí samotná účast při jednání zastupitelstva. V tomto ohledu

město Manětín má značné nedostatky, je zde vedena opravdu malá účast. Je to zde omezeno na jedince, kteří jsou spíše kverulanty. V obci je zaveden místní zpravodaj, který bohužel nefunguje na principu toho, že by se zde měly prezentovat věci, ale je to spíš o tom, že si zde lidé informace pasivně přečtou a vezmou na vědomí.

„Tak, do zpravodaje se vlastně píše, tak se v podstatě nezobrazuje ani program na další jednání zastupitelstva na další měsíc, teda je to těžký, ale prostě, že by se tam nějak probírali, nebo diskutovali věci na nějaký téma, na to si myslím, že ten zpravodaj není ani zavedenej. Že je to spíš takovej informační kanál, kde se čeká, že to pasivně si to lidi přečtou, vezmou na vědomí, než, že by je to nějak povzbuzovalo k tomu, hele povídejte se, budme vás trošku provokovat, zapojte se...“ (Ondřej Fábeka)

Samozřejmě součástí obce je i rozhlas, který slouží k informování o kulturních akcích, ale není využíván k rozšíření informací o konání projednání věcí veřejných.

5.3.1.6. Vnímání důvěry v procesech participace v Manětíně očima aktérů

Důležitým bodem, na který jsem se aktérů dotazovala, byl o tom, jestli si myslí, že v těchto procesech hraje nějakou roli důvěra nebo nikoli. Někteří aktéři si myslí, že je důležitá důvěra ať už mezi občany navzájem či mezi občany a zastupiteli. Někteří si myslí, že v tomto procesu důvěra zas až takovou roli nehraje. Kde je ale ta správná odpověď, je to důležité? Či nikoli. Pan starosta tuto otázku pojal trochu jako sebechválu, protože důvěra v něj nějaká musí být, když sedí na židli, na které sedí, ale je patrné, že je pro něj velice důležitá pouze důvěra v jeho osobu, ale už se tolik nevěnuje těm okolo. Níže ho přímo cituji.

„No samozřejmě, určitě ta důvěra důležitá je. Lidé mi věřit musí, když mě sem zvolili a samozřejmě teď se trochu chválím, ale to je v nějaké míře i zdravé. Podívejte se, že se město změnilo za celou dobu, co tu sedím. Podívejte se na škarpy, školu, kostel, faru. V plánu je toho mnohem víc. Sice lidé nadávají, že by opravovali nebo strkali peníze do jiných věcí, ale potom jsou na to město hrdí, jak vypadá. A jsou na to právem hrdí, vždyť já jim to neberu. Příkladem je oprava zdi kolem kostela, kolik lidí říkalo, že je to zbytečné a nakonec se podívejte, chtějí i fasádu na kostele...“ (Josef Gilbert Matuška)

Dalším zajímavým názorem z hlediska důvěry je citován od místostarosty města.

„Určitě, určitě hraje, na druhou stranu ta radnice má tady v Manětíně, určitou výhodu, že jsou tam volení zástupci v malejch poměrech, kdy předpokládám, že ty lidi nás volí, protože tě znají, takže ta důvěra je asi odrazem těch voleb, (...) ale stoprocentně tam musí být důvěra i oboustranná.(...) Pokud víš, že ti lidi nejsou silní partneři, v tom, že by s tebou komunikovali, tak můžeš to brát jako projev důvěry, že máš důvěru jako vedení města, že si to můžeš v uvozovkách vést jakým chceš směrem a oni ti věří a nebo to můžeš brát negativně, že nikoho nic nezajímá, nic dělat nebudem.“ (...) (Jaroslav Hruška)

Z jeho vyjádření narážel na samotný Manětín. Naráží zde na to, že občané věří ve vedení města a tudíž není potřeba v to, aby se zatím nějak projevovali.

Zde můžeme říct, že s tímto faktem opravdu důvěra souviset může. Může se důvěra odrážet na celkové společenské atmosféře ve městě. Můžeme z těchto faktů vyvodit, že důvěra či nedůvěra může vyvolat participaci. Občané mohou vyvolat participaci např. peticí, protesty nebo vyvoláním demonstrace. Pokus o participaci může být vyvolána i na pouhé účasti při jednání zastupitelstva, v Manětíně toho je důkazem opět již mnohokrát zmiňovaná kanalizace města. Vlna nevole se zvedla na jednání zastupitelstva, kdy bylo přítomno kolem čtyřiceti občanů města.

S důvěrou samozřejmě souvisí to, jestli má názor veřejnosti vliv na konečný výsledek procesu.

„No, tak hlavně důvěra občanů města k jeho vedení je důležitá, už jenom v tom, jestli jejich rozhodnutí bylo vůbec vyslyšeno a použito v konečném rozhodování.“ (Kristýna Eretová)

Pokud je názor veřejnosti zohledněn ve výsledcích projektu, je zde větší šance aktivního zapojování občanů. Jak již definovala ředitelka místní základní školy:

„Důvěra mezi zastupiteli a občany je důležitá. Občané musí vědět, že ti, kteří zastupují budou některým občanům nevyjde vstříc. Ale je to vždy v rámci přínosu pro většinu obyvatel. Důvěra občanů vůči zastupitelům se buduje velmi dlouho, ale ztrácí se rychle.“ (Věra Janouškovcová)

Někteří aktéři si však nemyslí, že by byl v Manětíně problém s tím, že by občané viděli problém v důvěře. Zastupitel města to vidí takto:

„Já si nemyslím, že by to byla otázka zrovna důvěry, myslím si, že je to otázka určitýho stereotypu a prostě takovýho konzervativního náhledu, že, já si myslím, že mezi vedením obce a občany je docela důvěra, velká, nebo velká, je určitě nadprůměrná. I ten výsledek hovoří o tom, že ten starosta, místostarosta, že mají důvěru velkou, samozřejmě každý další volby jsou tomu testem, jestli to stále ještě platí, ale nemyslím si, že by jako to vedení města něco skrývalo před občany, to si myslím, že né. Ale kolikrát je to i o tom, že si říká to vedení, ty občani, no vlastně není potřeba nic vylepšovat, komunikace je taková jak jsme na ni zvyklý a všichni se zapojujou taky tak, jak jsme všichni zvyklý a ono by asi ani nefungovalo, mně se třeba líbilo, když ve Vodňanech to měli tak, že když bylo nějaký projednávání něčeho, tak kdo se třeba na něco zeptal, tak dostal plechovku piva. To je jako takovej nápad na jednu stranu tak trochu přitaženej za vlasy a na druhou stranu, to jako odbouralo takovou tu úvodní, prostě nedůvěru. Jako nechci se zeptat, zeptali se i jiný lidi, který s obvykle ptaj.“
(Ondřej Fábera)

Pan zastupitel se tu spíše obrací v skutečnost, že obec není schopna občany zaujmout, neumí s obyvateli komunikovat. Z úryvku je patrné, že jde o to, aby ty občany motivovali se zapojit. Dalším názorem v to, že za neochotu občanů se zapojit může důvěra, vyjádřila místní policistka:

„To záleží na tom jak se na to, no roli, jako já si myslím, že ty lidi ani nechtěj jako moc. Nechtěj jako přispět tím svým do toho, protože ty lidi maj dneska hodně práce, dělaj si na svým a je to pro ně starost jakoby zapojovat se a na druhou stranu, jestli ta obce jim věří, nebo představitele tý obce, že by je k tomu nechtěla pustit? Na druhou stranu to pravda je, já bych, já se jim na jednu stranu ani nedivím, jako. Protože, co si neuděláš sám, to nemáš a nevim no. Né vždycky, no, tak taky záleží na tom, kdo by to měl dělat a c se projednává, že jo.“ (Miroslava Hrušková)

5.3.2. Shrnutí

Otázka Manětína a občanské participace je tu odvážná, s tím spojená i participativní metoda tvorby vize komunity. Občanská participace je zde omezena v oblasti kulturního života, na kterém se aktivně podílejí lidé, kteří nejsou obyvateli Manětína, ale lidé, kterým město poskytuje vhodné podmínky pro akce. Jak uvedl Ondřej Fábera, také mezi spolky a obcí není žádný vztah. Co se týče občanské participace a zapojení v rozvoji města, není zde žádná aktivita. Problémem Manětína je, že zde není stoprocentní chtění se zapojit jak ze strany obce, tak ze strany občanů. Tato aktivita může být zapříčiněna tím, že si vedení města pod tímto zapojením představují spíše řadu starostí ať už s organizací, tak s náročností těchto projektů. Dále dávají jistou míru tomu, že zapojením veřejnosti se projekty časově prodlouží. Jednou z odpovědí aktérů bylo, že záleží na tom, koho do těchto procesů zapojují, do jakého projektu občany zapojují a v jaké míře. Je zde často uváděným problémem také to, že je zde starší populace, která má stále zažitý socialismus. Lidé nejsou zvyklí se starat o svůj majetek, natož se podílet na rozvoji obce. Tito lidé se nechtějí otevírat novým možnostem. Neustále čekají na to, že někdo přijde a něco za ně udělá. Lidé nejsou k tomuto přístupu vychováni a trvalo by dlouho, než bychom je k těmto přístupům vychovali. Jak uvedl pan místostarosta, je to otázka generační záležitosti. Je proto velmi těžké tuto participativní metodu aplikovat na Manětín. Vedení obce vidí zřetelný nezájem ze strany občanů, někteří aktéři uvádějí, že jsou k těmto přístupům zase nedostatky ze strany obce. Určitě je důležité zpracovat na vztahu mezi oběma stranami.

S nedostatkem zájmu může souviset i neznalost. Někteří aktéři uvádějí, že při těchto procesech lidem chybí nějaké odborné podvědomí. Jak pan starosta uvedl, lidé si splnili svůj úkol ve volbách, teď je řada na nás. Na základě některých odpovědí jsem se dotazovala na důvěru mezi občany a obcí. Každý tuto otázku pojal trochu jinak. Někteří aktéři těžko odpovídali, možná by bylo zde vhodné tuto otázku pozorovat v dlouhodobějším časovém rozmezí a udělat si obrázek sama, než to nechat na zhodnocení aktéry. Někteří tuto otázku pojali spíše jako sebechválu, než aby se touto otázkou detailněji zamysleli. Určitě otázka dobré participace by důvěru prohloubila a naopak špatná participace by důvěru ztenčila. Můžeme to brát i tak, že vlastně iniciativou zdola, tedy od samotných občanů, hraje roli v tom, že nevěří městu a chtějí

se angažovat sami lidé, nebo zde naznačují, že by měli dělat něco lépe. Manětín však „mlčí“. Možná proto ve městě není volání po participaci, když jsou lidé zatím spokojeni. I tak by se dalo pohlížet na to, že obyvatelé vedení obce věří, proto mlčí. Tyto techniky, např. účast na zasedání zastupitelstva, nebo sepisování petic, nebo demonstrace, mohou být příčinou vzniku participace. Participace občanů v Manětíně omezena na jednotlivce. Vždy se v obcích budou nacházet nějací kverulanti, kteří budou mít pochybnosti o rozhodování v obci. Otázka důvěry je postavena na základech, že se velmi těžko a dlouho buduje a velmi rychle ztrácí. Dále navazují na to, že z rozhovorů vyplynulo, že z jedno příčin, proč se lidé nezapojují, by mohla být informovanost občanů. V tomto směru jak uvedl pan zastupitel je obec Manětín velkým brzdícím. Obec si zde plní základní formy informovanosti a mnohdy lidé ani nepostřehnou, že se něco děje. Dalším problémem, co zde nastává, je, že obec občany zapojuje do již předem schválených procesů. Občani se do diskuse dostanou v rozpracovanosti projektu, mohou pak zde vybírat mezi variantami. De facto řečeno, odsouvají zde občany na vedlejší kolej. Základem pro dobře zvládnutou participaci je začít včas.

Součástí shrnutí o otázce občanské participace v Manětíně je zhotovená SWOT analýza, která byla vytvořena na základě faktů z rozhovorů s aktéry.

5.3.2.1.SWOT analýza participace v Manětíně

Silné stránky

- Bohatá spolková činnost města
- Osoby zajímavající se o participaci
- Velikost obce
- Příležitosti pro interakci

Slabé stránky

- Nedostatek informovanosti občanů

- Nedostatek odborného podvědomí o participačních procesech
- Neochota občanů se zapojit
- Nedostatečná komunikace mezi občany a obcí
- Složitost participačního procesu
- Negativní postoj starosty města
- Špatné načasování
- Zapojení do nevhodných projektů

Příležitosti

- Nové volby
- Příliv nových obyvatel
- Potřeba participace (pokročilý trend)
- Rozvoj spolupráce s aktéry města
- Uzákonění (mohlo by to navodit v obci na otázky participace)

Hrozby

- Uzákonění (procesy by se více formalizovali a tím ztrácely na efektu pro obyvatele)
- Komunismus (lidé ovlivněny touto dobou)
- Praktické vyústění procesu (špatné zkušenosti)
- Preference jiných témat (infrastruktura, ...)

6. Diskuse

Jak už bylo uvedeno v rešerši, pojem participace se rozděluje do dvou skupin. Jedná se o participaci občanskou a politickou. Z rozhovorů vyplynulo, že aktéři občanskou participaci vnímají a definují správně, někdy však hovořili o volbách či kandidatuře s ní spojenou. Je zde tedy otázka, jestli mezi těmito dvěma participacemi lze vést jasná linie, kdy se jedná čistě o jednu či druhou, tedy o občanskou či politickou. Mnohdy je občanská participace uváděna jako širší skupina politické participace. Důkazem tomu jsou i některé literatury, (Nejdl, Čermák, 2007), které zde vidí jasnou linii, ale jsou tu i literatury, které tyto fakty vyvrací. Autor (Macedo, 2005) uvádí, „*tyto dva typy participace nelze přesně vymezit, protože se v mnohých případech prolínají.*“⁷

Dále bych v diskusi zmínila fakt, že participativní procesy nemají být realizovány, pokud je řešena v obci otázka konfliktu. Tyto podmínky, pro samotnou metodu tvorbu vize komunity nevyjímaje, nejsou zcela vhodné. Tento fakt uvedla (Hušková, 2008) ve své práci. Otázkou je, jestli právě vyvolaný konflikt není podmětem pro případnou participaci, může s tím souviset i samotný proces tvorby vize komunity. Mnohdy započatý konflikt vytvoří komunity, které sdílejí jeden názor a mohou se lépe dohodnout k výsledku.

Dále bych do diskuse vnesla otázku výběru participativní metody tvorby vize komunity. Pro otázku Manětína je to bezpochyby složitý proces, který je těžko realizován. Je zde doporučeno s touto metodou vyčkat, než bude obec pro tento proces připravena z hlediska zkušeností. (Hušková, 2008) V tomto případě by bylo pro Manětín východiskem výběr jiné vhodnější participační metody.

---

⁷ Anglický originál: „*We do not draw a sharp distinction between “civic” and “political” engagement because we recognize that politics and civil society are interdependent.*“

7. Závěr

Když zpětně analyzuji jednotlivé otázky, na které jsem se dotazovala, nemyslím si, že by aktérům města byla otázka občanské participace cizí. Z jednotlivých rozhovorů vyplynuly různé varianty pohledu na tuto problematiku. Pravdou je, že proveditelnost fóra tvorby vize komunity by byl v Manětíně velmi těžko realizován. Potenciál pro toto fórum je v obci velmi malý.

Město Manětín není k těmto procesům vychováno, možná je to pozůstatek výchovy komunismem či ovlivněno územím Sudet. Je zde spousta nedostatků jak ze strany města, tak ze strany občanů. Manětín je aktivní, co se týče participace a kulturního života v obci, ale na těchto aktivitách se podílejí většinou lidé zvenčí, kteří nejsou stálými ani rekreačními obyvateli města, jsou to většinou osoby z okolních vesnic, pro které je Manětín výhodný z hlediska podmínek, které nabízí. Zaostává tu participace a podílení se občanů na strategických otázkách města.

Není zde jednoduché vytvořit nějakou aktivitu pro tento proces, protože otázka neaktivity není jen z řad občanů ale neochotou samotného pana starosty, který není k těmto metodám otevřen. De facto považuje za přijatelný projev participace pouze volby.

K učiněným závěrům, které jsem vyvodila z rozhovorů s aktéry, participativní metoda tvorby vize komunity, by v Manětíně byla nerealizovatelná. Možností je, zvolit jednodušší metodu, která by byla vhodná pro město Manětín, na kterém by se občané mohli naučit participativním metodám a po řádné výchově zkusit metodu tvorby vize komunity. Mou snahou do budoucna bude, aby zde otázka občanské participace byla součástí dennodenního chodu obce, a případné realizace samotného fóra tvorby vize komunity.

8. Seznam použité literatury

Internetové zdroje:

AGORA CE: *Jak přizvat občany ke spolupráci: Aneb jak dát radnici uši, aby slyšela, co lidé chtějí.*

Praha, [Online]: file:///C:/Users/user/Downloads/Participace_Jak_prizvat_obcany_ke_spolupraci%20(3).pdf, [cit. 2017-02-16]: 53 s. Dostupné z: <https://www.agora-ce.cz>

BERMAN E., BURSÍKOVÁ I., JEŘÁBEK H., MIČKA P., SLEZÁKOVÁ V., VOSTER M., 2002: *Sedm kroků k zapojení veřejnosti: Průvodce participačním procesem.* [online]: <http://docplayer.cz/1504195-Sedm-kroku-k-zapojeni-verejnosti-pruvodce-participacnim-procesem.html>, Měchenice, [cit. 2017-03-02]: 94 s.

HAKEN R., HAVLÍN F., MAREK., MIČKA P., NAWRATH M., VACHŮNOVÁ Z., ZIEGLER A., 2016: *Analyza občanské participace v ČR.* Praha, [online]: file:///C:/Users/user/Downloads/analyza-participace-v-cr%20(20).pdf, [cit. 2017-03-16]: 64 s. Dostupné z: <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/analyza>

HAKEN R., HAVLÍN F., MAREK., MIČKA P., NAWRATH M., VACHŮNOVÁ Z., ZIEGLER A., 2016: *Analyza občanské participace v ČR. Praha-shrnutí.* Praha, [online]: [file:///C:/Users/user/Downloads/analyza-participace-shrnuti%20\(13\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/analyza-participace-shrnuti%20(13).pdf), [cit. 2017-03-08]: 8 s. Dostupné z: <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/analyza>

HAKEN R., HAVLÍN F., MAREK O., MIČKA P., NAWRATH M., VACHŮNOVÁ Z., ZIEGLER A., 2016: *Metodika participace: aneb jak zapojit občany do rozhodování.* Praha, [online]: [file:///C:/Users/user/Downloads/metodika-participace-online%20\(14\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/metodika-participace-online%20(14).pdf), [cit.2017-03-16]: 84 s. Dostupné z: <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/metodika-participace>

IPR PRAHA, 2016: *Manuál participace: Jak zapojit veřejnost do plánování města.* Praha, [online]:

http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/participace/manual_participace_tisk_2017.pdf, [cit. 2017-03-25]: 130 s. Dostupné z: <http://www.iprpraha.cz/>

MAIER K., BEČKA M., FRANKE D., KLÁPŠŤOVÁ E., KLÁPŠŤĚ P., NOVOTNÝ V., PELTAN T., WRÁNOVÁ A., 2015: *Metodická pomůcka pro zapojení veřejnosti do identifikace, sběru a analýzy hodnot a problémů v území při pořízení úplně aktualizace územně analytických podkladů obcí.* Praha, [online]: http://hodnoty.mapovyportal.cz/TD020163V003_metodika.pdf, [cit. 2017-04-15]: 34 s. Dostupné z: Hodnoty.mapovyportal.cz

MACEDO S., 2005: *Democracy at Risk : How Political Choices Undermine Citizen Participation, and What We Can Do About It.* Washington, DC, USA, [online]: https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2016/07/democracyatrisk_chapter.pdf, [cit. 2017-01.14]: 19 s.

ORINIAKOVÁ P., TEUSCHELOVÁ T., 2003: *Účast veřejnosti, proč a jak?* Centrum pro komunitní práci ČR, Pzeň, [online]: http://www.cpkp.cz/index.php/publikace/ucast_verejnosti_%20proc_%20a_%20jak.pdf/stahnout, [cit.2017-02.04]: 106 s.

OWEN H., 2008: *Open space technology: a user's guide.* San Francisco, [online]: http://www.bsp.msu.edu/uploads/files/Reading_Resources/Open_Space_Technology.pdf, [cit.2017-03-02]: 61 s.

ZAHRADNÍK M., DLOUHÁ J., 2016: *Metodika analýzy aktérů.* [online]: <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/527/662>, [cit. 2017-03-06]: 37 s. Dostupné z: <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/527>

HUŠKOVÁ B., 2008: *Studie hodnocení zkušenosti s realizací TVK s využitím podkladů Delie Clack. Nadace partnerství.*

Knihy

CLARK S., NAWRATH M., 2004: *Tvorba vize komunity: příručka pro společné plánování udržitelného rozvoje komunit.* ZO ČSOP Veronica, Praha: 121 s.

COLLINS K., ISON R., 2006: *Dare we jump off Arnstein's ladder? Social learning as a new policy paradigm.* Edinburgh, [online]:
[file:///C:/Users/user/Downloads/Path_paper_Collins_Ison%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/Path_paper_Collins_Ison%20(2).pdf), [cit. 2017-04-01]: 16 s.

ČABLOVÁ M., 2013: *Prostory: průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství.* Partnerství, Brno: 123 s.

GUASTI P., ŘEHÁKOVÁ B., 2006: *Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu.* Sociologický ústav AV ČR, Praha. 93 s.

MAIER K., 2012: *Udržitelný rozvoj území.* Grada, Praha: 253 s.

NEJDL P., ČERMÁK D., 2007: *Participace a partnerství v místní veřejné správě.* Sociologický ústav AV ČR: Praha: 124 s.

PELCL P., 2001: *Zapojení veřejnosti do plánování regionálního rozvoje.* Centrum pro komunitní práci, Praha: 49 s.

Články v časopise:

VRÁBLÍKOVÁ K., 2009: *Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích.* *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, [online]:https://www.researchgate.net/publication/40660190_Politicka_participace_a_její_determinanty_v_postkomunistických_zemích, [cit. 2017-04-01]: 867-895 s.

ARNSTEIN SHERRY R., 1969: *A Ladder of Citizen Participation*, *JAIP*, [online]: <https://lithgow-schmidt.dk/sherry-arnstein/ladder-of-citizen-participation.html>, [cit. 2017- 03-12]: 216-224 s.

Webové stránky:

Agora Central Europe. [online], [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.agora-ce.cz/>

Centrum pro komunitní práci. [online], [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.cpkp.cz/index.php/o-nas>

Manětín: oficiální stránky města. [online], [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.manetin.cz/>

Manětínsko-nečtinský mikroregion. [online], [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.manetin-nectiny.cz/>

Mikroregion Dolní-Střela. [online], [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.dolni-strela.cz/>

Nadace partnerství. [online], [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.nadacepartnerstvi.cz/O-nas,-Pro-media/O-nas>

Národní síť zdravých měst. [online], [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2082129t>

Participativní metody: *Práce s veřejností*. [online], [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.participativnimetody.cz/>

Youtube.cz: *Jak na participaci? Role veřejnosti a architekta. Faktory úspěchu zapojování veřejnosti*. [online], [cit. 2017-03-16], Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1Tch-V-UtD0>

9. Seznam použitých obrázků

Obrázek č. 1: Přístup rozhodování o důležitých otázkách života společnosti

Obrázek č. 2: Vývoj politické participace občanů ČR

Obrázek č. 3: Úrovně participace podle principu sociálního učení

Obrázek č. 4: Žebřík participace

Obrázek č. 5: Ukázka míry zapojení veřejnosti na zjednodušeném participačním žebříku

Obrázek č. 6 :Vzorový program fóra TVK

Obrázek č. 7: Členění veřejnosti